

Tartu Ülikool

Kaupo Mäe

**Eesti julgeolekupoliitiline positsioon Barry Buzani riikliku ebakindluse
teooria raamistikus**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Rein Toomla, MA

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Erinevad lähenemised rahvusvahelisele julgeolekule	5
Barry Buzani käsitus riikliku ebakindluse teooriast.....	7
Haavatavused ja ohud.....	7
Nõrgad ja tugevad riigid.....	8
Uurimisprobleem	11
Ohtude tüübid sektori kaupa	12
Sõjaline oht	12
Poliitiline oht	13
Ühiskondlik oht	14
Majanduslik oht	14
Ökoloogiline oht.....	15
Ohtude määratlemine.....	15
Korruptsiooni ja Põhiseadusliku korra kaitse olulisus Eesti julgeolekupoliitilise olukorra määratlemisel	18
Ohtude intensiivsuse määratlemine	20
Korruptsiooniohu intensiivsus KAPO aastaraamatute põhjal.....	21
Põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsus KAPO aastaraamatute põhjal.....	22
Järeldused korruptsiooniohu ja põhiseaduslikule korrale kujutatud ohu intensiivsuse muutustest	23
KAPO edusammud korruptsiooniga võitlemisel ning põhiseadusliku korra kaitsmisel.....	25
Eesti julgeolekupoliitiline positsioon ning seda mõjutavad peamised ohud.....	26
Kokkuvõte	28
Summary	30
Kasutatud allikad.....	31
Lisad	34
Korruptsiooniohu intensiivsuse muutus aastatel 1998- 2015, ülevaade.....	34
Põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsuse muutus aastatel 1998- 2015, ülevaade.....	40

Sissejuhatus

Oma bakalaureusetöö otsustasin kirjutada Eesti siseturvalisuse ja julgeoleku teemal. Siseturvalisuse valdkond on mulle huvi pakkunud juba pikemat aega. Selle teemaga sain lähemalt tutvuda ka Siseministeeriumis praktilisel olul, kus osalesin valdkondliku arengukava „Eesti siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ koostamise juures. Tänu praktikale saingi põhjalikumalt arusaama sellest, mida kujutab endast siseturvalisuse valdkond. Lisaks sellele, et see teema mind huvitab, on kindlasti tegemist väga aktuaalse ja Eesti riigi jaoks olulise teemaga, seda eriti 2014. aastal Ida-Euroopas aset leidnud sündmuste tõttu.

Minu töö peamiseks eesmärgiks on uurida Eesti poliitilist julgeolekut mõjutavaid olulisemaid ohtusid ning selliste julgeolekuohtude uurimise tulemusena anda ülevaade nende olulisuse muutusest ajas. Samuti kavatsen Eesti paigutada Barry Buzani poolt välja pakutud riiklikku ebakindlust mõõtvasse raamistikku, mille abil saan töö lõpus kindlaks teha Eesti julgeolekupoliitilise positsiooni. Paigutades Eesti Buzani julgeoleku ja turvalisuse raamistikku on võimalik hinnata, kui stabiilse või ebastabiilse riigiga on Eesti puhul tegemist. Leian, et minu valitud bakalaureusetöö teema on poliitilise julgeoleku alase teadlikkuse suurendamise seisukohast väga oluline, kuna sellisel teemal pole varem Eestis ning tõenäoliselt ka mujal maailmas uurimistööd tehtud. Minu töö annab hea ülevaate Eesti praegusest olukorrast ning lisaks saab mõtteainet võimalikest lisameetmetest, mida võiks tarvitusele võtta selleks, et muuta Eesti riik veelgi turvalisemaks elupaigaks siinsetele elanikele.

Oma töö teoreetilise raamistiku aluseks võtan Barry Buzani käsitluse, arvestades nii probleemi edasiarendust kui ka kriitikat. Buzani loodud riikide kategoriseerimise raamistikku käsitletakse raamatus „People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era“. Buzan on moodustanud neli erinevat kategooriat vastavalt sellele, kui tugev on riik oma jõu poolest (Power) ja kui tugev on selle riigi sotsiaalpoliitiline ühtekuuluvus (Socio- political cohesion). Leian, et KAPO aastaraamatutes kirjutatu põhjal on võimalik Eesti paigutada Buzani poolt välja töötatud raamistikku. Sellise paigutamise tulemusena on võimalik anda hinnangu Eesti riigi julgeolekupoliitika tugevustele ja nõrkustele.

Empiirilises peatükis keskendun selliste ohtude uurimisele, mis võiksid mõjutada Eesti julgeolekut kõige enam. Andmestiku taoliste ohtude kohta kavatsen saada KAPO aastaraamatuid tõlgendades, seega on tegu kvalitatiivse uurimistööga. Aastaraamatute analüüsimise järel toon välja seal välja toodud kõige olulisemad julgeolekupoliitilised suundumused ning KAPO arvates Eestile potentsiaalselt ohuks olevad tegurid. Seejärel analüüsingi põhjalikumalt KAPO aastaraamatutes esile kerkinud Eesti julgeolekupoliitika suundumusi, ohte ja haavatavust. Nende olulisust ning aktuaalsust hindan KAPO aastaraamatutes erinevatel aastatel välja öeldu põhjal ning seejärel proovin Eesti asetada Buzani poolt loodud raamistikku.

Selleks, et hindamine oleks objektiivsem ja lihtsam, kavatsen hindamissüsteemi rakendada ka indeksid, mille abil on parem määrata ohtude tõsidusastet ning nende muutumist pikemaajalises perspektiivis. Üksikmõõtmiste tulemusena kujuneb välja trend poliitilist julgeolekut ähvardavatest peamistest ohtudest ning nende suundumusest.

Erinevad lähenemised rahvusvahelisele julgeolekule

Julgeolekuohtude määratlemise süsteem jaguneb kaheks peamiseks koolkonnaks, kes mõlemad käsitlevad riikliku julgeoleku mõistet ning selle ohte erinevalt. Nendeks kaheks koolkonnaks on niinimetatud laiendajad (“wideners”) ning traditsionalistid (“traditionalists”) (Pupinis 2011, lk. 1). Traditsionalistide ja laiendajate koolkonna vaheline lõhe sai alguse julgeoleku teema liiga ühekülgsest käsitlemisest külma sõja ajal, mil keskenduti peamiselt vaid sõjalisele jõule ning tuumarelvade olemasolule (Buzan, de Wilde, Waever 1998, lk. 2). Osade kriitikute arvates võis levinum traditsionaalne teema käsitus olla tahtlik, kuna kindlate raamideta saavad poliitikud õigustada oma tegusid ja poliitilisi otsuseid ilma pikemate seletusteta ning selle läbi suurendada riiki juhtiva poliitilise ja sõjalise eliidi mõjuvõimu (Marcela 2007, lk. 7). Pärast külma sõja lõppu kerkiski esile kitsa koolkonna käsitlustega rahulolematu lai koolkond, mille põhimõtete üks esindajaid on ka Barry Buzan.

Kahe koolkonna vahelised erimeelsused võib lühidalt kokku võtta nelja teemapunktiga. Esimene nendest on rahvusvahelise julgeoleku ulatuse vaheline erinevus. Laiendajad kasutavad julgeolekust rääkides mitme sektori (sõjaline, poliitiline, ühiskondlik, majanduslik ja keskkondlik) põhist raamistikku, traditsionalistid aga arvestavad vaid ühte sektorit (sõjaline sektor ja sellega seonduv). Teiseks vaidlusaluseks teemaks on turvalisuse adressaat, ehk kelle julgeolekust ikkagi räägitakse. Kui traditsionalistide arvates on ainsaks turvalisuse ja julgeoleku adressaadiks riik, siis laiema koolkonna esindajate arvates peaks arutellu lisaks riigile tooma veel adressaate, nagu näiteks ühiskond ja majandus. Selle küsimuse kohapealt erineb aga Buzani arvamus laiema koolkonna esindajate omast, kuna ka tema arvates peaks adressaadiks olema peamiselt riik (Punpinis 2011, lk. 1- 2).

Kolmas vaidluspunkt tuleneb ohtude objektiivsuse küsimusest. Traditsionalistid on reeglina turvalisuse ja julgeoleku kujutamises objektiivsed: tuuakse välja reaalsed võimalikud ohud. Laiendajate koolkonna arvates on ohud aga inimeste enda poolt konstrueeritud. Viimane vaidluspunkt seisneb ühiskonna olemuse objektiivsuses. Traditsionaalne koolkond näeb ühiskonna ja riigi tegutsemist kui midagi ratsionaalset ja teatavatele reeglitele ja looduseadustele alluvat. Laiendajad aga leiavad, et ühiskond ja riik on loodud inimeste poolt ning selle tõttu ei allu nende tegutsemine mingitele kindlatele reeglitele ja tavadele, mida poleks võimalik rikkuda (Punpinis 2011, lk. 2).

Kahel koolkonnal on seega küll üsna palju vaidluskohti, kus ollakse eriarvamusel, kuid siiski ei saa ühe või teise koolkonna seisukohti valeks lugeda. Julgeoleku ja turvalisuse mõistele lähenetakse lihtsalt erinevatest külgedest. Oma töös eelistan siiski kasutada Buzani lähenemist, kuna see on põhjalikum, konkreetsem ning arvestab rohkemate teguritega kui traditsionaalse koolkonna lähenemine. Eriti tähtis on veel see, et Buzan on lisaks julgeolekuohtude kategoriseerimisele andnud vahendid ka nende ohtude olulisuse hindamiseks. Kuigi Buzan ei kuulu oma vaadetelt küll täielikult ühte või teise koolkonda, võib siiski väita, et pigem ühtib tema arusaam rahvusvahelisest julgeolekust ja turvalisusest laiendajate koolkonna omaga. Järgnevalt saabki aimduse Buzani välja töötatud julgeoleku ning turvalisuse raamistikust.

Barry Buzani käsitus riikliku ebakindluse teooriast

Buzan on riikliku julgeoleku ja turvalisuse teemadel kirjutanud mitmes oma raamatus ning artiklis, kõige põhjalikumalt on ta seda aga teinud raamatus „People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era“. Tegu on 1991. aastal kirjutatud raamatuga, milles Barry Buzan on analüüsinud erinevaid ohuliike ning riike, asetades need oma loodud raamistikku, ning andes selle tulemusena hinnangu riikide julgeolekupoliitilisele positsioonile. Buzani, Waeveri ja de Wilde ehk Kopenhaageni koolkonna 1998. aastal ilmunud raamatu „Security“ eesmärgiks oli aga kahe erineva koolkonna vaadet analüüsida ning nendest moodustada kaasaegne julgeoleku raamistik (Buzan, de Wilde, Waever 1998, lk. 2).

Nagu juba enne mainitud, räägiti mõistest turvalisus külma sõja aegsete tingimuste tõttu liialt kitsalt, keskendudes peamiselt riikide jõu ja võimu olemasolule, seondades turvalisust ja julgeolekut peamiselt vaid nende kahe mõistega. Buzan ning ka tema kaasautorid (Waever ja de Wilde) pidasid julgeoleku ja turvalisuse kontseptsioone alaarendatuteks ning kuigi 1980nendatel tehti juba teatavaid edasimineku, ei oldud konkreetset teemat nende arvates endiselt piisavalt hästi uuritud ning kirjeldatud. Buzani enda eesmärgiks oli aga anda rahvusvahelise julgeoleku ja turvalisuse ulatuslikum raamistik, mis iseloomustaks tunduvalt paremini külma sõja järgset maailma. Buzan oli aga varasemalt selle eemärgi poole püüeldes ulatuslikumale julgeoleku raamistikule juba tegelikult oma 1991. aasta teoses aluse pannud. Järgnevalt kirjeldangi tema loodud teoreetilist raamistikku, mida kavatsen töö teises pooles kasutada ka Eesti julgeolekupoliitilise positsiooni määratlemisel.

Haavatavused ja ohud

Selleks, et saaks üldse hakata analüüsima mingi kindla riigi julgeolekupoliitilist positsiooni, tuleb kõigepealt selgeks teha need aspektid, mis selle riigi positsiooni nõrgestavad ja ebaturvalisemaks muudavad. Ebaturvalisuse jagab Buzan kaheks: kombinatsioon riigi haavatavustest ja ohtudest, mis seda riiki ähvardavad. Need kaks riikliku ebaturvalisuse komponenti on teineteisest sõltuvad ning lahutamatud ning tegelemine kas haavatavuste või ohtudega eraldi ei anna kunagi nii head tulemust, kui tegeledes kahe komponendiga korraga. Siinkohal on näite riigina toodud Poola, mis pidi lisaks sellistele haavatavustele nagu riigi suurus, majanduslik nõrkus, teatav poliitiline

ebastabiilsus ning raskesti kaitstavad piirid, oma julgeoleku hindamisel enne Teist maailmasõda arvesse võtma ka ohte, mida kujutasid endast tema suuremad ning võimsamad naaberriigid (Buzan 1991, lk. 112).

Haavatavused on Buzani arvates tunduvalt konkreetsemad ja lihtsamini tuvastatavad kui ohud. Haavatavused on mingid sellised omadused, mis riigil paratamatult juba olemas on, nagu näiteks väike territoorium, nõrk majandus või halb geograafiline positsioon. Ohtude määratlemine ning tuvastamine on raskem kahel peamisel põhjusel. Esimeseks põhjuseks on indiviidide subjektiivsuse ja objektiivsuse probleem. Kuna riigid ja nende elanikud tervikuna tunnetavad ohte erinevalt ning on oma hinnangutes subjektiivsed, siis on väga võimalik situatsioon, kus reaalseid ohte ei märgatagi, samal ajal kui keskendutakse sellistele ohtudele, millel tegelikkuses ei pruugigi reaalselt alust olla. Teine põhjus seisneb aga selles, et tihti ei suudeta julgeolekule tõsist ohtu kujutavaid ohte eristada nendest, mis kerkivad esile igapäevases ja konkurentsi täis rahvusvahelises keskkonnas, seda eriti näiteks majandussuhetes teiste riikidega. Nii võivad osad riigid kulutada liiga palju ressursse ebaoluliste ohtudega võitlemiseks. Siingi kerkib esile subjektiivsuse probleem (Buzan 1991, lk. 115). Kuna ei ole võimalik tõmmata täpset piiri riiklikku julgeolekut ohustavate ohtude ning teiste suuremate ohtude vahele, siis võidakse sellist piiride hägusust kurjasti ära kasutada, kaldudes julgeoleku tagamise ettekäändel kõrvale põhiseadusest ning hakates rakendama autoritaarsele režiimile omaseid valitsemismeetodeid (Buzan 1991, lk. 116).

Kuna riigi julgeolekut mõjutavad kõige enam tema enda haavatavused ning talle kujutatavad ohud, peab iga riik oma julgeolekupoliitikat välja kujundades tegema valiku, mil viisil oma positsiooni parandada. Riiklikku ebakindlust julgeoleku vallas on võimalik vähendada kas enda haavatavuste vähendamisega, mida on võimalik teha siseriiklikult, või siis riigile kujutatavate ohtudega tegelemisega ning nende ennetamisega, mida on võimalik teha peamiselt vaid rahvusvahelisel tasandil (Buzan 1991, lk. 112).

Nõrgad ja tugevad riigid

Nõrkade ja tugevate riikide kirjeldamiseks toon välja Barry Buzani loodud tabeli (Buzan 1991, lk. 114) järgnevalt kirjeldatud erinevate riigitüüpide ja haavatavuste iseloomustamiseks.

		Sotsiaalpoliitiline ühtekuuluvus	
		Nõrk	Tugev
Jõud	Nõrk	(4) Väga haavatav enamikele ohtudele	(3) Eriti haavatav sõjalistele ohtudele
	Tugev	(2) Eriti haavatav poliitilistele ohtudele	(1) Suuremalt jaolt haavamatu enamikele ohtudele

Barry Buzan eristab kahte tüüpi nõrkasid riike: nõrga jõuga riigid (Weak Power) ja nõrga valitsusega riigid (Weak States). Nõrga jõuga riikide nõrkus väljendub enamasti territooriumi väiksuses ja halvasti organiseerituses, seda eelkõige naaberriikide ning maailma suurvõimudega võrreldes. Buzani arvates on võimalik sellist nõrkust küll osaliselt kompenseerida, kuid pikemat aega pole võimalik seda siiski edukalt teha. Nõrga jõuga riigid võivad ennast küll lühiajaliselt vaid teatud majandussektorile keskendudes kokku võtta ning ka teatavat edu saavutada, kuid sõjaolukorras pole ka selle taktikaga võimalik pikemat aega vastu pidada. Näiteks on Buzan toonud Israeli, kus on küll tugev sõjavägi, kuid ka seda on võimalik kasutada vaid lühema ajaperioodi vältel, kuna vastasel juhul tekivad ühiskonnas pinged. Reeglina spetsialiseeruvad nõrga jõuga riigid kindlale majandussektorile, suurendades sellega aga oma riigi haavatavust ning sõltumist väliskaubandusest (Buzan 1991, lk. 113).

Nõrga valitsusega ja ebastabiilsete institutsioonidega riigid liigitab Buzan ühe kategooria alla- sotsiaalpoliitiline ühtekuuluvus. Näiteks on Etioopia ja Uganda väga haavatavad nii riigi sisestele kui ka välistele sekkumistele mõne teie riigi poolt. Nii võivad nende riikide juhtimist mõjutada välised faktorid, mis muudab efektiivse valitsemise võimatuks (Buzan 1991, lk. 113). Eriti haavatavaks peab Barry Buzan aga nõrga jõu ja ka nõrga valitsuse ehk nõrga sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvusega riiki, kuna sellisel juhul pole haavatavusel piire. Ohud võivad sellistele riikidele pärineda nii riigi seest kui ka väljastpoolt (Brauch, lk. 6). Olukord muutub veelgi hullemaks siis, kui omatakse mingeid väärtuslikke loodusressursse või ollakse strateegiliselt olulises

positsioonis. Kõigi selliste halbade omaduste kokkusattumisel on väline surve riigile eriti suur (Buzan 1991, lk. 113).

Siinkohal oleks oluline märkida, et Buzan peab sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse all silmas eelkõige neid riiki mõjutavaid faktoreid, mida ei seostata otseselt jõuga. Nagu ka eelpool kirjas, eristab ta riike kahe tunnuse, ehk jõu (Power) ning riigi olemuse (State) põhjal. Riigi olemuse all ongi arvesse võetud näiteks riigi institutsioonide ning poliitiliste struktuuride seisukorda, valimiste toimimise efektiivsust või ühtse rahvusliku identiteedi olemasolu ning tugevust. Kõik need näitajaid ongi Buzan koondanud sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse alla.

Vastukaaluks väga paljude nõrkustega riikidele leidub haavatavuse skaala teises äärmuses mitmeid selliseid riike, mis on eriliselt tugevad ning peaaegu haavatamatud. Sellised stabiilse valitsusega, sotsiaalpoliitiliselt ühtekuuluvad ning tugeva jõuga riigid on näiteks Ameerika Ühendriigid, Prantsusmaa ja Jaapan. Need riigid suudavad tänu massiivsetele ning stabiilsetele poliitilistele struktuuridele vastu seista peaaegu kõigile võimalikele ohtudele, mis ei ole just nii laiaulatuslikud nagu võõrvägede sissetung või suuremahuline looduskatastroof. Selliste riikide kasutuses on piisavalt ressursse, tänu millele suudetakse kohanduda ning vajadusel tõrjuda palju erinevat tüüpi ohte (Buzan 1991, lk. 113). Loomulikult ei ole ka need riigid päris haavatamatud, kuna näiteks riigile vajalike loodusressursside blokeerimine või otsene sõjategevus mõjuvad laastavalt kõigile. Peamiselt pärinevadki ohud tugevatele riikidele just väljastpoolt (Brauch, lk. 6). Kuna aga niivõrd tugevatel riikidel on vähe haavatavusi, mida on raske ära kasutada, muutub nende ähvardamine liialt kalliks ning selle tõttu mitte eriti atraktiivseks variandiks (Buzan 1991, lk. 114).

Kui eelpool on juba välja toodud erinevaid näiteid riikidest, mis on sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse kui ka jõu tasandil kõige nõrgemad (Etioopia ja Uganda) ja tugevamad (Ameerika Ühendriigid, Jaapan), siis peaks lähemalt selgitama ning näiteid tooma ka kahest ülejäänud variandist. Singapur ja Taani liigituvad Buzani arvates kolmandasse kategooriasse. Selle kategooria riigid on eriti haavatavad sõjalistele ohtudele, kuna nende ressursid on piiratud. India kuuluks aga teise kategooriasse. Tegemist on küll suure jõuga riigiga, kuid nõrkus sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse tasandil muudab India eriti haavatavaks poliitilistele ohtudele (Buzan 1991, lk. 114).

Kokkuvõtlikult võiks nõrkade ja tugevate riikide kohta öelda järgmist. Nõrkasid riike iseloomustab reeglina paljude haavatavuste omamine ning samal ajal on riigile ka palju ohte. Tugeval riigil on haavatavusi aga väga vähe, kui üldse ning juba eksisteerivate ohtude vastu (näiteks agressiivne naaberriik) suudab tugev riik tänu ressursside olemasolule reeglina edukalt vastupanu osutada ning selle ohu neutraliseerida. Samal ajal on haavatavused, ohud ning riigi tugevus ja nõrkus alati omavahel seotud- näiteks nõrkade riikide puhul võivad ohud põhjustada haavatavusi ning ka haavatavused ohtusid, mis omakorda muudavadki riigi olemuselt nõrgaks. Mõnel tugeval riigil ei pruugi olla aga haavatavusi, mille tõttu on ka temale kujutatavad ohud suuresti piiratud ning mille tõttu ongi tegemist Buzani liigituse järgi tugeva riigiga.

Uurimisprobleem

Oma bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks olekski välja uurida, millised on Eesti julgeolekut ohustavad peamised ohud ning kuidas nende tähtsus aja jooksul muutunud on. Veel tahan jõuda järeldusele, kuhu võiks Eesti Buzani julgeoleku raamistikus KAPO aastaraamatutest saadava informatsiooni põhjal kuuluda. Kuna aga nelja dimensiooniga Buzani raamistikku võib Eestit olla liigse jäikuse tõttu raske paigutada, siis kasutaksin ise Eesti paigutamisel järgnevat skaalat- jõult pigem tugev/pigem nõrk ja sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse poolest pigem tugev/pigem nõrk. Taoline skaala annab Buzani enda skaalaga võrreldes suuremat valikuvõimalust ning tänu sellele on võimalik Eesti asukoht täpsemalt kindlaks teha.

Võiks arvata, et Eesti kuulub nii jõu kui ka sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse osas pigem nõrkade riikide hulka. Jõu poolest on Eesti selgelt üsna nõrk. Riigil puuduvad suure sõjaväe ülalpidamiseks nii rahalised vahendid kui ka inimressurss. Samuti on Eesti territoorium väga väike ning puuduvad ka looduslikud kaitsed, mis võiksid Eesti territoorium lihtsamini kaitsetavaks muuta. Võrreldes nii suuremate naaberriikidega kui ka maailma suurriikidega jääb Eesti pea igas valdkonnas kaotajaks. Sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse kohapealt võiks Eestit pidada samuti nõrgaks riigiks- elab ju Eestis suur kogukond teisest rahvusest inimesi, kes eristuvad eesti rahvusest inimestest nii kultuuriliselt kui ka arusaamadelt. Samuti võib valimistel selgelt eristada eestlaste ja venelaste valimiseelistusi, mis teineteisega tihti vastanduvad. Taoline ühiskondlik lõhestumine võib ka riigi valitsuses tekitada pingeid ning mõjutab sotsiaalpoliitilist ühtekuuluvust kindlasti pigem negatiivselt, mille tõttu võikski Eesti kalduda ka

sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse arvestuses pigem nõrkade riikide hulka. Järgnevalt maatriksilt võib välja lugeda Eesti hüpoteetilise julgeolekupoliitilise positsioon.

		Sotsiaalpoliitiline ühtekuuluvus			
		Nõrk	Pigem nõrk	Pigem tugev	Tugev
Jõud	Nõrk	x			
	Pigem nõrk				
	Pigem tugev				
	Tugev				

Loomulikult on need vaid oletused, ning enne aastaraamatute lähemat analüüsi ei saa midagi konkreetsemat Eesti kohta väita.

Ohtude tüübid sektori kaupa.

Selleks, et saada üldine pilt võimalikest legitiimsetest riikliku julgeoleku strateegiatest, peaks riikidele kujutatavaid võimalikke ohte uurima erinevate sektorite kaupa. Hakates uurima ohte terve riigi tasandil, oleks võimalike ohtude arv arvestatavate tulemuste saamiseks liialt suur. Siinkohal on oluline ka meeles pidada, et riiklik julgeolek kujutab endast riigi võimet säilitada oma iseseisev identiteet ning ühtekuuluvus. Riiklikku ebakindlust ongi võimalik mõõta ohtude ning haavatavuste põhjal- mida rohkem riigil ohte ning haavatavusi on, seda ebakindlama riigiga julgeoleku seisukohast tegemist on (Buzan 1991, lk. 116).

Sõjaline oht

Kuna sõjalised ohud ja sõjalise jõu kasutamine võivad väga kiirelt kaasa tuua ebameeldivaid muutusi riigis, peetaksegi just sellist tüüpi ohtusid riikliku julgeoleku seisukohast kõige olulisemaks. Sõjalise jõu kasutamise tulemusena kannavad nii tugevad kui nõrgad riigid suuri kaotusi, seda nii inimeste kui ka majanduse arvelt (Stone 2009, lk. 4). Sõjalise jõu abil on võimalik hävitada mitme sajandi jooksul üles töötatud majandussektoreid ning poliitilisi, kultuurilisi ja teaduslikke saavutusi. Sõjaliselt alistatud riik on täielikult haavatav alistaja jõule, mida võidakse rakendada valitsuse ja riigi juhtsüsteemide ümber struktureerimiseks aga halvemal juhul ka alistatud riigi rahvastiku massiliseks ümber paigutamiseks või isegi massimõrvade toimepanekuks. (Buzan 1991, lk. 117).

Sõjaline oht riigile võib üsna suurel määral varieeruda nii oma olemuselt kui ka eesmärgilt. Näiteks võib üks riik takistada teise riigi kalapaatide tööd, mis on suhteliselt väike oht võrreldes täiemahulise sissetungiga või territooriumi okupeerimisega. Eesmärgilt võivad ohud olla väga konkreetsed ning väikesemahulised, kuid samas ka üldised ja suuremahulised. Suurt rolli sõjaliste ohtude määratlemisel mängib ka ohu suunatus: see võib olla suunatud otseselt ühe riigi vastu või siis kujutatakse ohu kaudselt, ähvardades mingil viisil konkreetse riigi liitlasi ning huvisfääre. Kuna sõjaliste ohtude võimalik ulatus on väga suur ning ka tagajärjed võivad olla laastavad, ongi riigid just sellele ohule oma julgeoleku tagamise plaanides kõige enam tähelepanu pööranud (Buzan 1991, lk. 118).

Poliitiline oht

Sarnaselt sõjalistele ohtudele võivad ka poliitiliste ohtude eesmärgid ja ulatus olla väga erinevad. Kõige väiksemat ohu kujutaks endast näiteks mingi riigi tahe „aidata“ sihtriigis mingil konkreetsel poliitilisel otsusel heakskiitu saada. Teises äärmuses oleks aga tahe mingis riigis valitsus kukutada ning seal toimivat poliitilist režiimi muuta. Sellised katsed riigis toimuvat mõjutada kujutavad rohkem ohu nõrkadele riikidele, kuid samas ei saa neid ignoreerida ka tugevad riigid (Buzan 1991, lk. 119-120). Buzan eristab kahte peamist tüüpi poliitilist ohu: Ideoloogiline oht, mida on väga raske reaalse ohuna identifitseerida ning oht riigi identiteedile, mis on oma olemuselt ohuna lihtsamini kindlaks tehtav. Lisaks poliitiliste ohtude tüübile eritab Buzan ka nende päritolu, mis võib olla ülemaailmne või strukturealne (Stone 2009, lk. 5).

Ülemaailmne poliitiline oht pärineb tavaliselt ühelt riigilt või riikidelt ning on suunatud mõne teise riigi vastu. USA on taolist rünnakut kasutanud erinevate radikaalsete režiimide vastu Kuubas, Tšiilis, Nicaraguas ja Guatemalas. Samas on sellised rünnakud taaskord raskesti eristatavad tõsistest ohtudest, kuna alati ei ole selge, kui suurt mõju sellised rünnakud tegelikult avaldada suudavad (Buzan 1991, lk. 120). Teine variant, ehk strukturealne poliitiline oht on pigem konkreetsest situatsioonist tulenev ning ei ole tavaliselt ühe riigi tahtlik rünnak teise vastu. Tihti eksisteerib strukturealne poliitiline oht riikide omavahelistest suhetest ja tahtmistest hoolimata, mille tõttu on seda peaaegu võimatu kontrollida. (Buzan 1991, lk. 121). Selliseid ohu võib näha tänapäeva Lõuna- ja Põhja- Koreas, kus viimane üritab kõigi võimalike vahenditega oma rahvast teadmatuses hoida, kuna kardetakse kehtiva range poliitilise režiimi kokkuvarisemist.

Ühiskondlik oht

Ühiskondlikud ohud on väga sarnased poliitilistele ohtudele, mille tõttu on neid vahel raske teineteisest eristada (Stone 2009, lk. 5). Enamasti peetakse iga riigi juures oluliseks räägitavat keelt, religiooni ja kohalikku kultuuri, mis on kõik osa rahvuslikust identiteedist. Ühiskondlik oht võibki hakata ohustama riigi rahvuslikku identiteeti, mille tõttu peavad riigid ka seda tüüpi ohtude vastu alati tähelepanu pöörama. Eriti ohtlikuks võib osutuda näiteks mõne teise riigi kultuuri importimine, seda eriti riigi jaoks, kus kohalik kogukond on väike ning kultuur on nõrk. Samas võivad tugevad ühiskondlikud ohud mõjuda laastavalt ka muidu kultuuriliselt arenenud ning tugevale riigile. Reeglina üritavad riigid ühiskondlike ohtude kerkimisel neid maha suruda ning oma rahvuslikku identiteeti kaitsta (Buzan 1991, lk. 123). Siinkohal võiks näiteks tuua Eesti ja teised Balti riigid, kes kardavad venestumist ning on selle ära hoidmiseks poliitilisel tasandil nii mõndagi ette võtnud. Tegelikult esinebki riigisiseseid ühiskondlikke ohte eelkõige väiksemates ning nõrgemates riikides.

Majanduslik oht

Majanduslikke ohte on riikliku julgeoleku raamistikus kõige raskem käsitleda ning ära tunda. Majanduse kõige olulisemaks komponendiks on vaba turg, mis juba oma olemuselt on ebastabiilne ning paljusid ohte sisaldav (Stone 2009, lk. 5). Selle tõttu ei ole ükski vabal turul tegutsev riik täielikult võimalike majanduslike ohtude eest kaitstud, kuna sellist absoluutset kaitset saaksid pakkuda vaid demokraatlikele riikidele mitte omased majanduse vormid. Niisiis peavad kõik vabal turul tegutsevad riigid arvestama sellega, et vaba turu raamistikus eksisteerivad mitmed sellised ohud, mida ei saa lugeda riigi julgeolekut ohustavateks.. Selliseid turul eksisteerivaid ohte võib pidada turul tegutsemise negatiivseteks tagajärgedeks, mida kompenseerib aga teiste majandussüsteemidega võrreldes tunduvalt suurem tootlikkus ning rikkuse kasv. Buzani arvates peakski paljud majanduslikud ohud liigitama riigi julgeolekut mitte ohustavateks, kuid loomulikult leidub ka erandeid (Buzan 1991, lk. 124- 126).

Lisaks turul paratamatult eksisteerivatele ohtudele toob Buzan välja kolm sellist juhtu, kus majanduslik oht võib muutuda julgeolekuohuks. Esimene selline oht kujuneb välja siis, kui riigi jaoks strateegiliselt olulised materjalid imporditakse mõnest teisest riigist. Näiteks toetub USA sõjatööstus paljuski nikli ja mangaani impordile, mille tõttu kannataks Ameerika Ühendriikide julgeolek üsna suurel määral nende ainete

tarnetakistustest. Teiseks selliseks ohuks, mis mõjutab otseselt riiklikku julgeolekut, peab Buzan riigi võimekuse ja jõu vähenemist majanduslanguse tõttu. Nii ei saanud külma sõja ajal ei NSV- Liit ega ka USA endale lubada nõrka majanduslikku olukorda, kuna sellisel puhul saanuks vastane arvestatava eelise (Buzan 1991, lk. 126- 127). Kolmas ning tõenäoliselt kõige olulisem oht, mis mõjutab riiklikku julgeolekut, on majandusliku olukorra side siseriikliku stabiilsusega. Selline side muutub ohuks eriti siis, kui mõni riik on turul tegutsedes saavutanud kõrge elatustaseme, mis on aga sõltuv kaubandussuhetest teiste riikidega. Nii võivad olulised kaubanduspartnerid mingil hetkel olukorda ära kasutada ning hakata tegelema väljapressimisega. Riigi majanduse liigne toetumine mõnele kaubanduspartnerile või partneritele on seega riikliku julgeoleku raamistikus arvestatav oht, kuna sellega muudetakse riik haavatavaks võimalikele mõjutuskatsetele teiste riikide poolt (Buzan 1991, lk. 128- 131).

Ökoloogiline oht

Ökoloogilised ohud on teistega võrreldes kõige vähem põhjustatud kellegi sihipärasest tegevusest ning on oma loomult reeglina juhuslikud. Selliste juhuslike ohtude alla kuuluvad näiteks maavärinad, vulkaanipursked, üleujutused ja muud looduskatastroofid. Suure rahvaarvu ning selle kiire kasvu tõttu võivad tänapäeval ökoloogiliste ohtude põhjustajateks olla ka inimesed ise. Sellisteks isetekitatud ohtudeks on näiteks kliima soojenemine, õhu saastumine ning metsade hävitamine. Kõik sellised inimtegevusest põhjustatud ohud on küll mitte tahtlikud, kuid võivad sellegi poolest ohustada mõne riigi julgeolekut (Stone 2009, lk. 6). Nii on Nepalis maha võetud metsa tõttu aset leidnud üleujutused Bangladeshis, mis ohustab selgelt viimase julgeolekut (Buzan 1991, lk. 131- 132).

Ohtude määratlemine

Ohu tõsidusaste määramise juures on kõige olulisemaks teguriks selle intensiivsuse aste, mida Buzan mõõdab kuue näitaja abil. Buzani julgeolekuraamistikus eksisteerivad madala ja kõrge intensiivsusega ohud. Intensiivsust iseloomustavateks teguriteks on ohu olemuse täpsus, selle ohu lähedus nii ajas kui ka ruumis, selle realiseerumise tõenäosus, ohu realiseerumisest tulenevate tagajärgede tõsidus ning see, kas ohu määratlemine on mõjutatud mingitest ajaloolistest teguritest. Kokkuvõtlikult võib öelda, et mida intensiivsema ohuga on tegemist, seda tõsisemat ohtu kujutatakse sellega riiklikule julgeolekule (Buzan 1991, lk. 134).

Esimeseks intensiivsuse määrajaks on täpsus. Kui tegu on täpse ohuga, siis on sellel kindel allikas ja eesmärk. Näiteks võiks siinkohal tuua USA ja NSV- Liidu tuumarelvade arsenali, mille kujutatav oht oli nende kahe riigi jaoks täpne. Teiseks intensiivsuse komponendiks on ruumiline lähedus- ehk ohu muudab tõsisemaks selle füüsiline lähedus. Selle tõttu on näiteks Lõuna- ja Põhja- Korea vaheline konflikt väga ohtlik, kuna asutakse teineteisele väga lähedal (Buzan 1991, lk. 134- 136).

Kolmandaks intensiivsuse näitajaks võib lugeda ajalist lähedust, mille korral näitab intensiivust see, kui kiirelt ohu realiseerumise järel sellest tulenevad negatiivsed mõjud aset hakkavad leidma. Nii võib kliima soojenemine olla vähe intensiivseks ohuks ning nafta hinna kiire langus Venemaa jaoks väga intensiivseks ohuks. Neljas kasutusel olev näitaja ehk realiseerumise tõenäosus on samuti oluline aspekt mingi ohu hindamisel- mida tõenäolisemalt oht realiseerub, seda intensiivsema ohuga on tegemist. Loomulikult on seda tõenäosust hinnata äärmiselt raske (Buzan 1991, lk. 134- 136).

Eelviimaseks intensiivsuse mõjutajaks on võimalikud tagajärjed, mida ohu realiseerumine kaasa toob. Kokkuvõtlikult võib öelda, et mida raskemaid tagajärgi oht endaga kaasa võib tuua, seda intensiivsem see on (Buzan 1991, lk. 136). Viimaseks intensiivust mõjutavaks oluliseks komponendiks on ajalugu. Ajaloos toimuva tõttu võivad teatavad ohud kindlate riikide jaoks olla intensiivsemad kui teiste jaoks. Nii on Prantsusmaal kardetud Saksamaa võimsuse kasvu, kuna nii Esimeses kui ka Teises maailmasõjas leidis aset Saksamaa sissetung Prantsusmaale. Sellised kartused ei pruugi küll alati objektiivselt ohule hinnangut anda, kuid paratamatult võivad ajaloolised kogemused ohte intensiivsemaks muuta. Ajalooline aspekt mõjutab veel ka sõjaliste, poliitiliste ja majanduslike ohtude olemust. Kui riik ei suuda oma militaartehnikat piisavalt kiirelt uuendada, muutub see ajapikku kasutuks, mille tulemusena langeb riigi sõjaline võimekus ning suureneb julgeolekuoht. Poliitilisel tasandil on ajaga suurenenud natsionalism, mis on endaga kaasa toonud rahvastiku ja maa identiteedi kokku kasvamise. Sellise arengu tulemusena on vähenenud teatud piirkondade eraldumise ning ka annekteerimise oht. Majandussektorile on aja möödumise mõju olnud samuti päris suur. Tehnika ja majanduspoliitika muutumise tulemusena peavad ka riigid enda tegutsemist iga teatud aja tagant muutma, kuna muidu riskitakse teistest maha jäämisega (Buzan 1991, lk. 137- 139).

Järgnev tabel (Buzan 1991, lk. 140) annab kokkuvõtliku ülevaate eelpool välja toodud ohtude määratlemisest ning nende intensiivsuse hindamisel olulistest aspektidest.

Madala intensiivsusega ohud	Kõrge intensiivsusega ohud
Ebatäpne	Täpne
Ruumiliselt kaugel	Ruumiliselt lähedal
Ajaliselt kaugel	Ajaliselt lähedal
Madal realiseerumise tõenäosus	Kõrge realiseerumise tõenäosus
Väikesed tagajärjed	Suured tagajärjed
Ajalooliselt neutraalne	Ajaloosündmustest mõjutatud

Korruptsiooni ja Põhiseadusliku korra kaitse olulisus Eesti julgeolekupoliitilise olukorra määratlemisel

Selleks, et saaks hakata Eesti julgeolekulist positsiooni määrama ning sellest ülevaate anda, tuleks kõigepealt kindlaks määrata need ohud Eesti sisejulgeolekule, mis võivad kõige suuremat kahju tekitada. KAPO aastaraamatutes on alates aastast 1998 välja toodud mitut erinevat liiki ohte, kuid nendest ohtudest on igal aastal käsitletud vaid mõnda. Oma bakalaureusetöös arvestangi Eesti julgeolekupoliitilise positsiooni määratlemisel kahe kõige olulisema ohuga, millest on ka KAPO aastaraamatutes räägitud igal aastal ning mille olulisus on 15 aasta lõikes püsinud kõrgel tasemel. Järgnevalt annangi põhjaliku ülevaate kahest ohust, mille abil Eesti julgeolekupoliitilist positsiooni määratlema hakkan.

Esimeseks kõige olulisemaks ohuks Eesti julgeolekule on oht Eesti põhiseaduslikule korrale. KAPO aastaraamatutes räägitakse sellest Eesti põhiseadusliku korra kaitse peatükkides, kus on välja toodud kõik see, mida KAPO on pidanud sel aastal võimalikeks ohtudeks Eesti põhiseaduslikule korrale. Siinkohal tooksingi välja veidi täpsema definitsiooni Eesti põhiseadusliku korra kaitsest. Eesti Vabariigi põhiseaduses peaks definitsiooni otsimisel tähelepanu pöörama eelkõige paragrahvile 48, milles on kirjas järgnev: Keelatud on ühingud, liidud ja erakonnad, kelle eesmärgid või tegevus on suunatud Eesti põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele või on muul viisil vastuolus kriminaalvastutust sätestava seadusega. Veel peaks tähelepanu pöörama paragrahvile 54, kus on öeldud järgmist: Eesti kodaniku kohus on olla ustav põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust. Kui muid vahendeid ei leidu, on igal Eesti kodanikul õigus osutada põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele omaalgatuslikku vastupanu (Eesti Vabariigi põhiseadus, 2015).

Eelpool toodu kokkuvõtteks võib niisiis öelda, et Eesti põhiseaduslikku korra kaitse tähendab kõigi selliste ohtudega tegelemist, mis võivad endaga kaasa tuua riigikorra ebaseadusliku muutmise või muutumise Eestis. Barry Buzani raamistikus sobituks see oht kõige paremini poliitiliste ohtude kategooriasse. Buzani definitsioon poliitilistele ohtudele on väga sarnane Eesti põhiseaduses välja toodud definitsioonile: Poliitilised ohud on reeglina suunatud riigi valitsuse vastu, eesmärgiga selle tegevust takistada ning hullel juhul isegi valitsus kukutada (Buzan 1991, lk. 118). Seega võib nii Eesti Vabariigi põhiseaduse kui ka Buzani definitsioonide põhjal väita, et oht

põhiseaduslikule korrale on tõesti riigi püsijäämise seisukohast kõige olulisem, mille ennetamine peab olema Eesti julgeoleku seisukohast kindlasti KAPO prioriteediks.

Teine oluline peatükk KAPO aastaraamatutes käsitleb korruptsiooni. Korruptsiooni teemaline peatükk on sarnaselt põhiseadusliku korra kaitse peatükile KAPO aastaraamatutes igal aastal esindatud. Korruptsiooni tase on iga riigi julgeoleku seisukohalt väga oluline näitaja, mille mõõtmise tulemusena on võimalik aru saada, kas ja kui efektiivselt riik toimib ning kas rahva poolt meie riiki juhtima valitud inimesed käituvad oma riigi huvides või mitte. Liiga kõrge korruptsiooni tase võib endaga kaasa tuua tõsiseid tagajärgi, olgu selleks siis suured majanduslikud kahjud, halvemal juhul riigisaladuste lekkimine Eesti suhtes vaenulikult meeletatud riikidele või veel halvemal juhul, nagu ka KAPO on öelnud - kõige ohtlikum korruptiivne stsenaarium on riigivõimu ülevõtmine (Puusepp 2015, lk. 35).

Korruptsiooni definitsioon The Law Dictionary kohaselt on järgmine: Korruptsioon on kõlvatu ja petturlik kavatsus rikkuda seadust. Reeglina hõlmab selline tegevus endas kas mõnda ametnikku, kes seadust rikkudes kasutab oma ametist tulenevat positsiooni selleks, et endale või mõnele teisele isikule kasu saada, mis on aga vastuolus seadusega ning teiste inimeste õigustega (The Law Dictionary). The Cambridge Dictionaries on korruptsiooni defineerinud nii: Ebaseaduslik, halb või ebaaus käitumine, eriti võimupositsioonil olevate inimeste poolt (Cambridge Dictionaries Online). Asetades aga korruptsiooni Buzani teoreetilisse raamistikku, kuuluks see kindlasti majanduslike ohtude kategooriasse. Kui reeglina on vabaturumajanduses aset leidva konkurentsi tõttu majanduslikke ohte tihti keeruline määratleda, kuulub korruptsioon kindlasti sellesse kategooriasse. Riik saab korrumpeerunud isikute tegevuse tõttu olulist majanduslikku kahju, mis ei ole otseselt põhjustatud kehtivast majandussüsteemist (Buzan 1991, lk. 124).

Oma bakalaureusetöös keskendungi kahele eelpool defineeritud teemale, mis on nii oma definitsiooni kui ka KAPO aastaraamatutes välja toodud informatsiooni põhjal Eesti julgeolekupoliitilist olukorda kõige enam mõjutavamad võimalikud ohud. Kuna nii korruptsiooni kui ka põhiseadusliku korra kaitse teemat on käsitletud igas aastaraamatus, saangi anda nende kahe teema põhjaliku uurimise abil ülevaate sellest, kuidas on Eesti julgeolekupoliitiline positsioon alates aastast 1998 kuni 2015. aastani muutunud.

Ohtude intensiivsuse määratlemine

Ohtude intensiivsuse määramiseks kasutan enda koostatud skaalat, mille aluseks olen võtnud juba eespool välja toodud Barry Buzani ohu intensiivsuse määratlemise skaala. Arvesse võtan ka KAPO aastaraamatutes kirjutatu sõnastust, pikkust, nende poolt antud ohuhinnangut ning ka aastas aset leidnud olulisemate sündmuste mõju. Skaalal arvestaksin niisiis järgmisi komponente:

- 1) Ohu täpsust,
- 2) Ruumilist kaugust,
- 3) Ajalist kaugust,
- 4) Ohu realiseerumise tõenäosust,
- 5) Ohu realiseerumise võimalikke tagajärgi,
- 6) Ajaloosündmustest mõjutatust,
- 7) KAPO analüüsist tulenevat hinnangut.

Vastavalt sellele, kuidas aastaraamatutes korruptsiooniohtu või ohtu Eesti põhiseaduslikule korrale on kirjeldatud, annan igale eelpool toodud kuuele omadusele väärtuseks 0(minimaalne), 0,5(keskmise) või 1(kõrge). Seega muudan ohtudele täpsema hinnangu andmiseks veidi Buzani enda skaalat, ning kasutan kahe võimaliku väärtuse (madal ja kõrge) asemel kolme väärtust. Lisaks nendele skaala komponentidele, hindan aastaraamatutes kirjutatut (punkt 7) skaalal 0-1(0-üldse mitte tõsine, 0.25- vähesel määral tõsine, 0.5- keskmine, 0.75- suurel määral tõsine, 1- väga tõsine). Põhjus, miks kasutan kahte erinevat skaalatüüpi, seisneb selles, et erinevaid ohu intensiivsust mõõtvaid näitajaid on KAPO aastaraamatute põhjal võimalik hinnata erineva täpsusega. Neile näitajatele, mida mõõdan täpsema skaalaga (viiest punktist koosnev skaala), on minu hinnangul võimalik anda aastaraamatutes sisalduva põhjal täpsem hinnang. Erinevate ohutüüpide hindamisel võib skaala vähesel määral ka muutuda, millest annan ohu hindamise täpsemal kirjeldusel ka märku. Saadud tulemust põhjal koostan ka graafikud.

Korruptsiooniohu intensiivsus KAPO aastaraamatute põhjal

Üks olulisemaid ohte, mis on ohustanud Eesti julgeolekut alates taasiseseisvumisest kuni tänapäevani välja, on korruptsioon. KAPO aastaraamatutes on korruptsiooniga võitlemisest räägitud igal aastal, kuid erinevatel aastatel on teema olnud päevakorras erineval määral. Järgnevalt tooksingi välja korruptsiooni ja selle vastase võitluse olulisuse erinevate aastate KAPO aastaraamatutes. Hindamisskaala kohapealt täpsustaksin, et ohu täpsuse hindamisel kasutan täielikult Transparency International indeksi (Transparency International), mis annab korruptsiooni kohta riikide lõikes igal aastal hinnangu. Indeksi iseloomu tõttu hakkab aga erinema ohu täpsuse hindamise skaala, mis ulatub nullist üheni ning on ka täpsema väärtusega. Kuna Transparency International indeksis endas tähendab suurem number paremat tulemust, kuid minu töös on vastupidi, siis kasutan enda skaalal indeksi negatiivset väärtust. Näiteks kui Eesti on hinnanguks saanud 0,6, siis saab sellest minu skaalal 0,4 ($1 - 0,6$). Ruumilist kaugust hinnates jälgin, mitmes erinevas valdkonnas oli korruptsiooniga probleeme ning ajalise kauguse hindamisel jälgin seda, kui palju oli aastast korruptsioonijuhtumeid ja kas nende vahel oli seoseid. Ohu realiseerumise tõenäosuse komponendi all hindan peamiselt seda, kui suureks probleemiks Kaitsepolitsei ise konkreetsel aastal avastatud korruptsioonijuhtumeid peab. Kuna antud komponenti on võimalik täpsemalt hinnata, kasutan 5 tasemelist skaalat. Ülejäänud komponente hindan vastavalt töö teooria osas toodud definitsioonidele. Järgnev tabel sisaldab endas kokkuvõtlikult hinnanguid korruptsiooniohu intensiivsust iseloomustavatele komponentidele ning samuti lõpphinnangut korruptsiooniohu intensiivsusele aastatel 1998- 2015.

Aasta	Ohu täpsus	Ruumiline kaugus	Ajaline kaugus	Realiseerumise tõenäosus	Võimalikud tagajärjed	Ajaloosündmustest mõjutatud	KAPO Hinnang	Kokku
1998	0,43	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,5	2,93
1999	0,43	0,5	1	1	1	0,5	1	5,43
2000	0,43	0,5	0,5	0,75	0,5	0,5	0,75	3,93
2001	0,44	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,44
2002	0,44	1	0,5	0,75	1	0	0,75	4,44
2003	0,45	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0,5	2,95
2004	0,4	0,5	0,5	0,5	0	0	0,5	2,4
2005	0,36	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0,5	2,86
2006	0,33	0,5	0	0,25	0	0	0,25	1,33
2007	0,35	0,5	0,5	0,5	0	0	0,5	2,35
2008	0,34	0,5	0,5	0,25	0	0	0,25	1,84
2009	0,34	0,5	0,5	0,25	0	0	0,25	1,84
2010	0,35	0,5	0,5	0,25	0	0	0,25	1,85
2011	0,36	0,5	0,5	0,5	0	0	0,5	2,36
2012	0,36	0,5	1	0,5	0,5	0	0,5	2,86

2013	0,32	1	0,5	0,25	0,5	0	0,25	2,82
2014	0,31	0,5	0,5	0,25	0,5	0	0,25	2,31
2015	0,3	0,5	0,5	0,25	0	0	0,5	2,05

Koondtabel Korruptsiooniohu intensiivsusest üksikute komponentide kaupa

Põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsus KAPO aastaraamatute põhjal

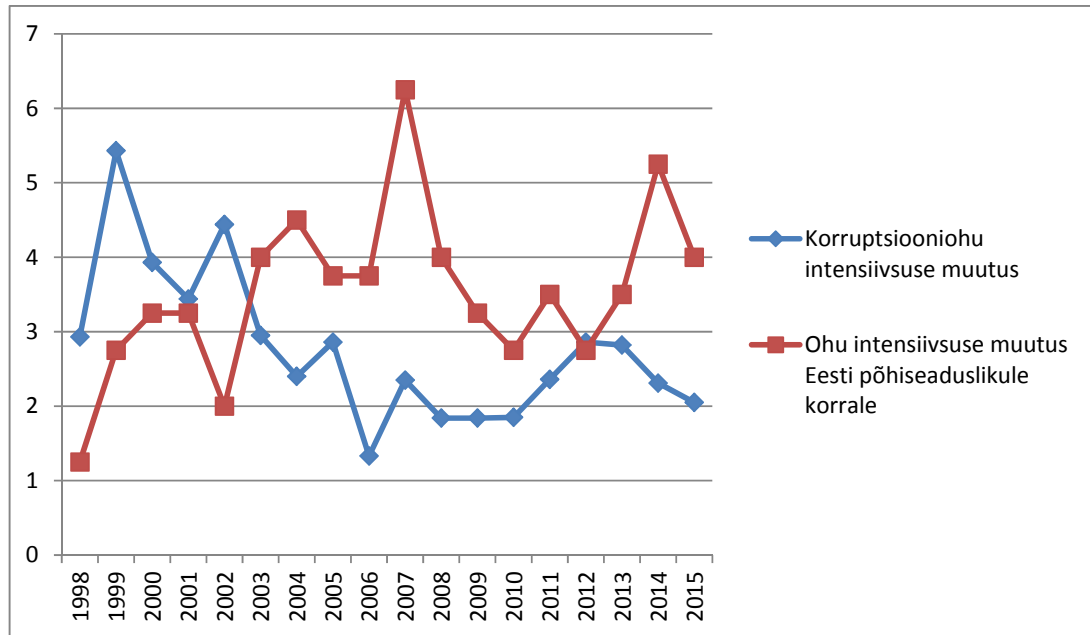
Peale korruptsiooni peab Eesti Kaitsepolitsei kindlasti palju tähelepanu pöörama ka põhiseadusliku korra kaitsele, millel on oluline roll Eesti riigi püsijäämise kindlustamisel. Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 1 sätestab, et Eesti on iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik ning põhiseadusliku korra kaitsmine on kindlasti selle paragrahvi kehtima jäämisel eelduseks. Ka Kaitsepolitseiameti esimeses aastaraamatus on öeldud järgnevat: Kõige olulisemaks kaitsepolitsei ülesandeks taasiseseisvunud Eestis on olnud kahtlemata põhiseadusliku korra ja territoriaalse terviklikkuse tagamine, sest ilma nende tingimusteta ei saaks Eesti Vabariik ju üldse eksisteerida (Kamenik 1998, lk. 26). Põhiseadusliku korra kaitset hindan sarnaselt korruptsioonile 7 komponendiga skaalal. Ohtude hindamisel skaalat seekord ei muuda. Järgnev tabel sisaldab endas kokkuvõtlikult hinnanguid Eesti põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsust iseloomustavatele komponentidele ning samuti lõpphinnangut põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsusele aastatel 1998- 2015.

Aasta	Ohu täpsus	Ruumiline kaugus	Ajaline kaugus	Realiseerumise tõenäosus	Võimalikud tagajärjed	Ajaloosündmustest mõjutatud	KAPO Hinnang	Kokku
1998	0	0	0	0	0	1	0,25	1,3
1999	0,5	0,5	0,5	0	0	1	0,25	2,8
2000	1	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,25	3,3
2001	1	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,25	3,3
2002	1	0	0,5	0	0	0,5	0	2
2003	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4
2004	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
2005	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	3,8
2006	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	3,8
2007	1	1	0,5	1	1	1	0,75	6,3
2008	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4
2009	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	0,3
2010	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,5	0,25	2,8
2011	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5
2012	0,5	0,5	0	0,5	0,5	0,5	0,25	2,8
2013	1	0,5	0	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5
2014	0,5	1	1	0,5	1	0,5	0,75	5,3
2015	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4

Koondtabel Ohu intensiivsusest Eesti põhiseaduslikule korrale üksikute komponentide kaupa

Järeldused korruptsiooniohu ja põhiseaduslikule korrale kujutatud ohu intensiivsuse muutustest

Olles kandnud korruptsiooniohu ja põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsuse muutused graafikule, avaneb järgneb ülevaatlik pilt.

Korruptsiooniohu intensiivsuse muutuse graafikult on üsna selgelt näha, et aastatel 1998- 2015 on korruptsioonioht selgelt alanenud. Esimestel aastatel võib näha päris kõrget korruptsiooni taset, mida võib osaliselt lugeda kindlasti Eesti iseseisvumise protsessist tulenevaks- suurt enamust post- kommunistlikke Ida- Euroopa riike on pärast iseseisvumist iseloomustanud keskmisest kõrgem korruptsioonitase. Eriti kõrge oli korruptsiooniohu intensiivsus aastal 1999. Nimetatud asjaolu oli suurel määral tingitud elanikkonna usaldamatuse kasvust riiklike institutsioonide tegevuse suhtes, üldise õiglustunde puudumisest ning rahvusvaheliste organisatsioonide põhjendatud kriitikast Eesti ametiasutuste ebausaldusvärsuse ja ebakompetentsuse kohta (Aastaraamat 1999, lk. 9). Perioodi 1998- 2007 iseloomustabki eelkõige kõrge ning väga hüplev korruptsioonitase. Samas on see selgelt langeva tendentsiga.

Kuni aastani 2004 motiveeris aastaraamatute põhjal KAPO-t korruptsiooni vähendama eelkõige erinevate rahvusvaheliste organisatsioonidega liitumise võimalus, millest paljud eeldasid madalat korruptsioonitaset. 2006. aastat võib aga nii Kaitsepolitsei aastaraamatu kui ka Transparency International põhjal lugeda üheks kõige edukamaks

aastaks, kus korruptsiooni tajumine langes ajalooliselt madalale tasemele. Korruptsioonijuhtumeid oli sel aastal avastatud väga vähe ning KAPO jaoks oli aasta tavaliselt rahulik. Ka järgneval neljal aastal ei tõusnud korruptsioonitase finantskriisist hoolimata suurel määral, jäädes skaalal 2 ligidale. 2011. ja 2012. aastal võib aga näha üsna märkimisväärset tõusu- nendel aastatel langes Eesti tulemus nii korruptsiooni mõõtvates indeksites, inimesed tunnetasid küsitluste kohaselt suuremal määral korruptsiooni eksisteerimist riigis ning ka KAPO kajastusse kohaselt leidis aset olemuselt tähtsamaid korruptsioonijuhtumeid. 2013- 2015 näitab aga selgelt langustendentsi jätkumist, mida kinnitab ka Eesti positsiooni järk-järguline paranemine korruptsioonitaset mõõtvates indeksites suhteliselt madalale tasemele aastaks 2015.

Erinevalt korruptsiooniohu indeksist on oht Eesti põhiseaduslikule korrale aastatel 1998 kuni 2015 pigem tõusnud. Aastatel 1998- 2002 ei eksisteerinud KAPO aastaraamatute põhjal palju selliseid ohte, mis oleksid ohuks Eesti põhiseaduslikule korrale. Leidus küll erinevaid äärmuslikke liikumisi, mis pärinesid ning said eeskuju peamiselt Põhjamaades tegutsevates sarnastest liikumistest, kuid suurt toetajaskonda ei suudetud Eestis siiski leida. Alates aastast 2003 tekkis KAPO huviorbiiti uus, varasematest tõsisem oht. Selleks ohuks sai Venemaa nii-nimetatud kaasmaalaste poliitika, propaganda levitamine ning kõik muu sellega seonduv. Nagu ka graafikult on näha, tõusis oht Eesti põhiseaduslikule korrale aastast 2003 kuni aastani 2007 olulisel määral. Peamiseks ohu allikaks võibki lugeda Venemaa poolset vaenulikkust Eesti suunal, mille eesmärgiks oli takistada Eestis integreerumisprotsesse ning vene rahvusest inimesi Eesti riigi ja valitsuse vastu meelestada. Taolise tegevuse kõrghetkeks sai aasta 2007, mil leidis aset pronksiöö. Sel aastal tõusis oht Eesti põhiseaduslikule korrale ajaloo kõrgeimale tasemele.

Pärast 2007. aastat on aga märgata ohu intensiivsuse märgatavat langust. Taolise languse põhjuseid võib olla mitmeid, kuid kindlasti vähendas Venemaa huvi Eesti vastu 2008. aastal alguse saanud finantskriis, mille tulemusena kannatas oluliselt Venemaa majandus ning mille tõttu vähenes paratamatult ka rahastus erinevatele liikumistele ning Eesti suunalisele propagandale. Samuti pööras Venemaa 2008. aastal rohkem tähelepanu Gruusias toimunule. Alates 2012. aastast suurenes aastaraamatute põhjal Venemaa poolne Eesti vastane tegevus taas, tuues endaga kaasa ka uusi mõjutustaktikaid, nagu näiteks venekeelsete meediakanalite loomine. 2014. aastal aset leidnud Venemaa agressioon Ukraina vastu näitas ilmekalt, milleks Venemaa tegelikult

võimeline on ning miks peaks Eesti oma julgeoleku pärast mures olema. Ukraina kriisi deeskaleerumise tulemusena langes ka oht Eesti põhiseaduslikule korrale rekordkõrgustest veidi madalamale. Kokkuvõtlikult võiks öelda, et kuigi Eesti põhiseaduslikule korrale leidub ka teisi ohte, nagu erinevad äärmuslikud liikumised, on siiski enamike ohtude allikaks Venemaa.

KAPO edusammud korruptsiooniga võitlemisel ning põhiseadusliku korra kaitsmisel

Nagu ka KAPO aastaraamatute analüüsimisest selgus, on nii korruptsiooni kui ka põhiseadusliku korra kaitset väga põhjalikult käsitletud. Sellest tulenevalt sain graafikute näol anda väga ülevaatliku pildi sellest, kuidas korruptsiooniohu ning Eesti põhiseaduslikule korrale kujutatud ohu intensiivsus aastatega muutunud on.

Korruptsiooni kohapealt võib kindlalt väita, et Eesti Kaitsepolitsei on teinud väga head tööd. Seda saab järeldada aastatega üha madalamaks muutunud korruptsiooniohu intensiivsusest, mis on praeguseks jõudnud üsna madalale tasemele ning ka stabiliseerunud. Stabiliseerumine paistab eriti silma võrreldes esimese aastakümne, mil korruptsioonitase Eestis kõikus väikeste ajaperioodide lõikes üsna suurel määral. Kokkuvõtlikult võikski öelda, et KAPO-l on olnud võimalik otseselt korruptsioonivastase võitluse tulemusena leevendada korruptsiooniohu intensiivsust ja korruptsioonist tulenevaid haavatavusi ning selle läbi muuta kindlamaks Eesti julgeolekupoliitilist positsiooni.

Kui aga vaadata graafikut, mis väljendab ohu intensiivsuse muutumist Eesti Vabariigi põhiseaduslikule korrale, võib selgelt täheldada korruptsiooni graafikuga vastupidist tendentsi. Aastast 1998 on ohu intensiivsus pigem kasvanud ning seda arvestataval määral. Samas ei tasu kindlasti sellist tendentsi pidada Eesti Kaitsepolitsei kehva töö tulemuseks, kuna erinevalt korruptsioonist ei ole KAPO-l niivõrd palju võimalusi otseselt ohtu Eesti põhiseaduslikule korrale vähendada, eriti kui tegu on väljastpoolt riiki pärit ohtudega. Oht põhiseaduslikule korrale on niisiis Kaitsepolitsei tegevusest vähem sõltuv, kui seda on korruptsioonioht, mida saab siseriiklikult aktiivse tegevusega leevendada, nagu seda ka viimaste aastakümnete jooksul edukalt tehtud on. Oht põhiseaduslikule korrale on aga alates aastast 2007 püsinud üsna kõrgel tasemel olenemata sellest, et KAPO on erinevate ohtude ennetamiseks teinud palju tööd.

Eesti julgeolekupoliitiline positsioon ning seda mõjutavad peamised ohud

KAPO aastaraamatute analüüs on andnud kindlasti piisavalt informatsiooni selleks, et saada pilt Eestit ohustatavatest peamistest ohtudest ning sellest, kuidas need aastate jooksul muutunud on. Nagu ka juba eelpool selgus, võib üsna kindlalt väita, et korruptsioon ning oht Eesti põhiseaduslikule korrale on Eesti riigi julgeolekut kõige enam mõjutavad tegurid. Ka Eesti Kaitsepolitsei on mõlemaid ohte kajastanud igas välja antud aastaraamatus, mis annab samuti tunnistust sellest, kui oluliste teemadega tegu on.

Korruptsioonioht ähvardab Eesti riigi julgeolekut eelkõige majanduslike kahjude kaudu. Samas ei saa arvestamata jätta ka kõrgel ametikohtadel olevate inimeste võimalikku ära kasutamist Venemaa poolt, mis võib halvemal juhul kaasa tuua riigisaladuste lekkimise. Korruptsiooni on aastate jooksul tuvastatud nii kohtusüsteemis, politseiasutustes, valitsuses kui ka mujal avalikus sektoris. Korruptsioonitase üldiselt on aastate jooksul aga langenud, muutudes viimasel aastakümnel ka oluliselt stabiilsemaks. See on kindlasti positiivne märk, mille eest võib tänada ka Eesti Kaitsepolitsei efektiivset tegevust korruptsiooniga võitlemisel.

Oht Eesti põhiseaduslikule korrale pärineb aastaraamatute põhjal suures osas Venemaalt. Kui aastatel 1998- 2003 polnud Venemaa Eesti vastane tegevus aastaraamatutes probleemina välja toodud, siis pärast 2003. aastat moodustas Venemaa poolne Eestivastane tegevus aastaraamatute põhiseadusliku korra peatükkidest väga suure osa. Samuti võib aastate lõikes märgata Eesti suunalise vaenutegevuse kasvu, mida iseloomustab ka eelpool välja toodud ohu intensiivsuse kasvu graafik. Loomulikult on aastaraamatutes välja toodud ka teisi ohutüüpe, eelkõige erinevaid äärmuslikke liikumisi, kuid KAPO hinnangutest võib välja lugeda, et suurt ohtu pole taolised liikumised Eesti põhiseaduslikule korrale kujutanud. Kokkuvõtlikult võib aga väita, et ohu intensiivsus Eesti põhiseaduslikule korrale on pigem tõusutrendis, olles tihedas seoses Venemaa poolse Eesti vastase tegevusega.

Tulles aga tagasi teise töö eesmärgi juurde, võiks pärast aastaraamatute analüüsimist väita, et Eesti kuulub jõult pigem nõrkade riikide kategooriasse. Taolise positsiooni tingivad eelkõige riigi paratamatud haavatavused ja nõrkused, milleks on väike

territoorium, väike rahvaarv, halvasti kaitstav territoorium ning oluliste maavarade puudumine. Samas võib nii korruptsioonitaseme stabiilsest langusest kui ka rahuldavast majandustasemest tulenevalt väita, et tegu ei ole jõult päris nõrga riigiga. Samuti on positiivne see, et alates 1998. aastast on Eesti põhiseaduslikule korrale tõsisemat ohtu kujutatud vaid korra, aastal 2007. Aastate jooksul on ohu intensiivsus küll tõusnud, kuid see on senimaani jäänud pigem kaudseks ohuks.

Kui varasemalt eeldasin, et Eesti võiks sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse poolest kuuluda pigem nõrkade riikide hulka, siis pärast aastaraamatute analüüsi leian, et tegemist on sotsiaalpoliitiliselt ühtekuuluvuselt pigem tugeva riigiga. Sellise kategoriseerimise põhjuseks on eelkõige Venemaa võimetus Eestis elavaid vene rahvusest inimesi suurel määral mõjutada. Alates 2003. aastast on Venemaa üritanud paljude erinevate vahenditega siinseid venelasi riigi vastaselt meelestada, kuid tegelikkuses see õnnestunud pole. Kuigi Eestis elavate venelaste eelistused ei pruugi valimistel ühtida eestlaste omadega, on valimised alati möödunud rahumeelselt ning Venemaa propaganda pole suutnud ei Eesti valitsuses ega ka Eesti ühiskonnas olulisel määral pingeid tekitada. Taoline vastupanu Venemaa poolsele propagandale näitab ilmekalt, et kuigi Eestis on teatavaid konfliktiallikaid Eesti ja vene rahvusest inimeste vahel, on tegemist siiski sotsiaalpoliitiliselt pigem ühtekuuluva rahvaga.

Võttes arvesse Eesti paiknemist Barry Buzani loodud raamistikus, võib väita, et Eesti riik on eriti haavatav sõjalistele ohtudele, kuna tegemist on jõult pigem nõrga riigiga. Samas on Eesti pigem vähe haavatav poliitilistele ohtudele, kuna tegemist on sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse poolest pigem tugeva riigiga. Eesti julgeolekupoliitiline positsioon oleks kokkuvõttes järgmine:

		Sotsiaalpoliitiline ühtekuuluvus			
		Nõrk	Pigem nõrk	Pigem tugev	Tugev
Jõud	Nõrk	x			
	Pigem nõrk				
	Pigem tugev				
	Tugev				

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada Eesti julgeolekupoliitilist positsiooni kõige enam mõjutavad ohud ning anda ülevaade nende ohtude olulisuse muutusest ajas. Eelneva põhjal sai võimalikuks Eesti paigutamine Barry Buzani riikliku ebakindluse teooria raamistikku. Töö esimeses pooles on kirjeldatud Barry Buzani loodud riikliku ebakindluse teooriat ning seda, kuidas ohtude ning haavatavuste alusel on võimalik riike jagada nõrkadeks ja tugevateks. Samuti on antud ülevaade ohtude liigitustest sektorite kaupa ning sellest, kuidas ohtude intensiivsust on võimalik mõõta.

Töö teises pooles põhjalikult analüüsitud KAPO aastaraamatuid alates aastast 1998 kuni aastani 2015. Analüüsi tulemusena selgus, et Eesti julgeolekupoliitilist positsiooni mõjutavad kõige olulisemal määral korruptsioonioht ning oht põhiseaduslikule korrale. Nende kahe ohu lähemal uurimisel sai mõlema ohu intensiivsuse muutusest aja jooksul moodustatud ülevaatlik graafik. Graafik näitas, et korruptsioonioht on 17 aasta jooksul vähenenud, kuid oht põhiseaduslikule korrale on pigem tõusutrendis ning viimastel aastatel saavutanud suhteliselt kõrge taseme. Korruptsiooniohu vähendamine tundub KAPO-l olevat seega hästi õnnestunud, seda eriti tänu sellele, et korruptsiooniohu leevendamiseks on Eesti Kaitsepolitseil olnud võimalus otseselt sekkuda, kuna tegu on siseriikliku probleemiga. Oht põhiseaduslikule korrale on aga vaatamata KAPO jõupingutustest intensiivsemaks muutunud. Samas selgus aastaraamatutes, et suur enamus ohust põhiseaduslikule korrale tuleneb Venemaa Eesti vastasest tegevusest, mille tõttu on Kaitsepolitseil keeruline konkreetseid samme ette võtta selleks, et ohu intensiivsust vähendada. Samas võib väita, et KAPO tehtud ennetustöö on olnud efektiivne ning ka Eesti elanike enda vastupanu Venemaa propagandale on olnud muljetavaldav, tänu millele pole Eesti põhiseaduslik kord otsesesse ohtu sattunud.

Lisaks Eesti peamiste julgeolekuohtude välja selgitamisele oli selle töö eesmärgiks ka Eesti riigi asetamine Buzani riikliku ebakindluse teooria raamistikku. KAPO aastaraamatuid uurides sain kinnitust varasemale eeldusele, et jõu poolest on Eesti pigem nõrka kategooriasse kuuluv. Eesti riigil on nii loomulikke haavatavusi (territooriumi ja rahvaarvu väiksus, asukoht, agressiivne naaber jne.) kui ka ohuallikaid piisavalt palju selleks, et lugeda riik jõult pigem nõrgaks, seda eriti teiste paljude suuremate riikidega võrreldes. Samas ei leidnud kinnitust, et Eesti kuulub ka

sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse poolest nõrkade riikide hulka. Pärast aastaraamatutes sisalduva uurimist paigutaksin Eesti sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvuse poolest pigem tugevate riikide hulka. Riigis leiavad aset rahumeelsed ning peamiselt pingete vabad valimised, mille tulemusena on valitsusel võimalik efektiivselt tegutseda. Propaganda Eesti vastu ei ole täitnud Venemaa jaoks oma eesmärgi, seda peamiselt tänu sellele, et Eesti venelaste hulgas pole propaganda laiemat kandepinda leidnud. Taoline vastupanu ilmestab Eestit kindlasti pigem tugevama sotsiaalpoliitilise ühtekuuluvusega riigina. Haavatavuste osas selgus, et Eesti on oma paiknemise tõttu Buzani julgeoleku raamistikus eriti haavatav sõjalistele ohtudele ning pigem vähe haavatav poliitilistele ohtudele.

Leian, et käesoleva bakalaureusetöö peamised eesmärgid said täidetud ning töö annab hea ülevaate Eesti julgeolekut ohustavatest peamistest ohtudest, nende intensiivsuse muutumisest ajas ning ka sellest, mis kategooriasse Eesti riik Barry Buzani riikliku ebakindluse raamistikus kuulub.

Summary

The topic of my Bachelors Thesis is the following: The Security situation of Estonia in the national insecurity theory framework of Barry Buzan. I decided to do my thesis on this topic mainly because of the importance of this topic for Estonia, especially in light of the recent developments that took place in Eastern- Europe during the year 2014. I am also very interested in the international security topic itself.

In my thesis, i intended to find out what are the most important threats for the security of Estonia and also to find out how the importance of those threats have changed during the last 17 years. Finally i wanted to place Estonia in the national insecurity theory framework of Barry Buzan.

By analysing the Yearbooks of the Estonia Security police, it came to light that the most important threats to the national security of Estonia are corruption and the threat to the constitutional order of Estonia. The corruption threat has steadily decreased over the years, partly thanks to the work of the Estonian Security police. Threat to the constitutional order of Estonia has increased over the last 17 years. However this threat mainly consists of the hostile actions of Russia, which is why it has been hard for Estonian Security police to take effective action.

By researching the yearbooks, it was concluded that Estonia should be placed in the rather weak state category when it comes to power. However, when it comes to socio-political cohesion, Estonia should be placed into the rather strong state category, mainly because of the Estonians strong resistance to the Russian propaganda, which has not had the desired outcome for Russia. In terms of vulnerabilities, Estonia is particularly vulnerable to military threats and not so much to political threats. In conclusion, this thesis has completed its objective by giving an overview of the security situation in Estonia, the threats it faces and has faced in the past.

Kasutatud allikad

1. Brauch, H. Günter „International Security, Peace, Development and Environment- Vol. 1 – Security Threats, Challenges, Vulnerability and Risks“ *Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS)*,
2. Buzan, Barry 1991 „People, States and Fear- An Agenda for International Security Studies in the Post- Cold War Era“ London: Maylands Avenue.
3. Buzan, Barry. Waever, Ole. De Wilde, Jaap. 1998 „Security: A New Framework for Analysis“ Colorado and London: Lynne Rienner Publishers.
4. Cambridge Dictionary. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/corruption> (Viimati külastatud: 02.05.2016)
5. Eesti Kaitsepolitseiamet. 1999. „Aastaraamat 1999“
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
6. Eesti Kaitsepolitseiamet. 2001. „Aastaraamat 2001“
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
7. Eesti Kaitsepolitseiamet. 2007. „Aastaraamat 2007“
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
8. Kahar, Andres „Aastaraamat 2009“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
9. Kahar, Andres „Aastaraamat 2010“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
10. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 1998“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)

11. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2000“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
12. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2002“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
13. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2003“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
14. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2004“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
15. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2005“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
16. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2006“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
17. Kamenik, Toivo „Aastaraamat 2008“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
18. Pérez, A. Marcela 2007 „Security after 9-11: United States and Canada's security agendas in a changing world“ lk. 7
http://catarina.udlap.mx/u_dl_a/tales/documentos/mes/alvarez_p_m/indice.html
 (Viimati külastatud: 07.05.2016)
19. Pupinis, Mantas. 2011. „Critique of the chapter National Insecurity: Threats and Vulnerabilities from Barry Buzan's "People, States and Fear"“ 27 oktoober, lk. 1-2
http://www.academia.edu/2766413/Critique_of_the_chapter_National_Insecurity_Threats_and_Vulnerabilities_from_Barry_Buzans_People_States_and_Fear (Viimati külastatud: 09.05.2016)

20. Puusepp, Harrys „Aastaraamat 2011“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
21. Puusepp, Harrys „Aastaraamat 2012“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
22. Puusepp, Harrys „Aastaraamat 2013“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
23. Puusepp, Harrys „Aastaraamat 2014“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
24. Puusepp, Harrys „Aastaraamat 2015“ Eesti Kaitsepolitseiamet
<https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-v%C3%A4ljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesm%C3%A4rk-0.html> (Viimati külastatud: 10.05.2016)
25. Riigiteataja. 2015. „Eesti Vabariigi põhiseadus“,
<https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002> (Viimati külastatud: 12.05.2016)
26. Stone, Marianne. 2009. „Security According to Buzan: A Comprehensive Security Analysis“ *Security Discussion Paper Series 1*, lk. 2-7
27. The Law Dictionary. <http://thelawdictionary.org/corruption/> (Viimati külastatud: 02.05.2016)
28. Transparency International. <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>
(Viimati külastatud: 08.05.2016)

Lisad

Korruptsiooniohu intensiivsuse muutus aastatel 1998- 2015, ülevaade.

1998

Esimene KAPO aastaraamat pärineb aastast 1998. Kuigi selles aastaraamatus on räägitud korruptsiooni esinemisest ka aastatel 1993- 1997, paistab 1998. aasta eelmiste aastatega võrreldes silma sellega, et just siis jõustusid Kriminaalmenetluse koodeksi seadusemuudatused, mis sätestasid kaitsepolitsei uurimisalluvuse ametialastes kuritegudes. Viimaste kohaselt menetleb Kaitsepolitseiamet korruptsiooni selle kriminaalõiguslikus mõttes, samuti ka kõrgemate ametiisikute poolt toime pandud ametialastes kuritegudes. Nimetatud seadusetäiendus reguleerib ka kaitsepolitsei tegevusvaldkondi ametialastes kuritegudes (Kamenik 1998, lk. 38).

1998. aastal olid prioriteetsemad valdkonnad korruptsiooni paljastamisel riigihanked, kõrgete riigiametnike otsene või varjatud osalemine eraomandisse kuuluvates äriühingutes (kuhu nad võimaluse korral suunavad riiklikeks programmideks ette nähtud rahalised ja muud vahendid ning soodsamad riigihanked), samuti kohalike omavalitsuste juhtide tasemel tehtud korruptsioonikahtlased otsused ja lepingud iseenda osalusega erafirmade või lähisugulastele kuuluvate erafirmadega. Aastaraamatus on toodud ka mitmeid näiteid kõrgetel ametikohtadel olnud inimestest, kes 1998. aastal korruptsioonis süüdi mõisteti (Kamenik 1998, lk. 38). 1998. aasta korruptsiooni ohu tasemele annaksin hinnangu (0.43,0.5,0.5,0.5,0,0.5)0.5 **Kokku 2,93**

1999

1999. aastal tõusis korruptsioonivastane võitlus kaitsepolitsei põhiprioriteediks. Nimetatud asjaolu oli tingitud elanikkonna usaldamatuse kasvust riiklike institutsioonide tegevuse suhtes, üldise õiglustunde puudumisest ning rahvusvaheliste organisatsioonide põhjendatud kriitikast Eesti ametiasutuste ebausaldusväärsuse ja ebakompetentsuse kohta. Samuti võib riiklike institutsioonide ebarahuldav toimimine korruptsioonivastases võitluses saada tõsiseks takistuseks Eesti ühinemisel erinevate Euroopa rahvusvaheliste organisatsioonidega. 1999. aastal menetleti hulgaliselt kriminaalasju, mis käsitlesid kohaliku omavalitsuse ametnike korruptiivset tegevust. Võrdluseks läks 1999. aastal korruptsiooniparagrahvi all kohtusse 30 ametialaseid

kuritegusid käsitlevat kriminaalasja, 1998. aastal 9 ja 1997. aastal 14 ametialaseid kuritegusid käsitlevat kriminaalasja (Aastaraamat 1999, lk. 9). Aasta 1999 korruptsiooniohu intensiivsuse hinnanguks annaksin (0.43,0.5,1,1,1,0.5)1 **Kokku 5,43**

2000

Kaitsepolitsei prioriteediks ning põhisuunaks aastal 2000 oli kõrgete riigiametnike korruptsiooni paljastamine, millele lisandusid korruptsiooniilmingute ning muude ametialaste kuritegude paljastamine ja tõkestamine. Teiseks põhimõtteliseks õiguslikuks murranguks tuleb pidada korruptsioonisüüdistustes vastu võetud Riigikohtu lahendeid. 2000. aastal saadeti kohtusse 54 korruptsiooniga seonduvat kriminaalasja, mis tähistab 1999. aastaga võrreldes tuntavat edasiminekut (Kamenik 2000, lk. 23). Korruptsiooni ohtu aastal 2000 hindaksin järgmiselt: (0.43,0.5,0.5,0.75,0.5,0.5)0.75 **Kokku 3,93**

2001

Kaitsepolitseiameti 2001. aasta korruptsioonivastase võitluse põhiprioriteediks oli korruptsiooni paljastamine riigiasutustes. Nii teabehanke kui jälitustegevuse põhiteravikud suunati eelkõige korruptsiooni paljastamisele ministeeriumites ja nende keskallasutustes, maksude laekumist tagavates ametites ning korrumpeerunud õiguskaitseorganite ametnike tuvastamisele ja vastutusele võtmisele. Samas ei jäänud tähelepanuta ka korruptsiooni paljastamine maavalitsustes ja ministeeriumite kohalikes allasutustes (Aastaraamat 2001, lk. 36). 2001. aastal loeti Eestit rahvusvahelises mastaabis kõige väiksema korrumpeerumise astmega Ida- ja Kesk-Euroopa riigiks, mida võib kindlasti suures osas pidada kaitsepolitsei eduka töö tulemuseks (Aastaraamat 2001, lk. 37). Samas võib sellest aastaraamatust selgelt näha veidi üldisema ülevaate andmist hetke olukorrast, kus on peamiselt rõhku pandud just lugejale korruptsioonist teoreetilise pildi andmisele ning vähem on keskendutud konkreetsematele kohtulahenditele. Üldiseks hinnanguks selle aastaraamatu korruptsiooni teema käsitlemisele annaksin (0.44,0.5,0.5,0.5,0.5,0.5)0.5 **Kokku 3,44**

2002

Korruptsioonivastase võitluse valdkonnas oli 2002. aastal Kaitsepolitseiameti üheks põhiprioriteediks jätkuvalt korruptsiooni paljastamine õiguskaitseorganites. 2002. aasta olulisemateks sündmusteks võib pidada korruptsiooniilminguid kohtusüsteemis ning ka politseis (Kamenik 2002, lk. 26). Samuti on tegu aastaga, mil on välja toodud eelmiste

aastatega võrreldes palju rohkem ning suuremamahulisi korruptsioonijuhtumeid, mis on tekitanud riigile suuremat kahju. Sellest tulenevalt on minu hinnang järgnev: (0.44,1,0.5,0.75,1,0)0.75 **Kokku 4,44**

2003

2003. aasta korruptsioonivastase võitluse peamiseks suunaks oli jätkuvalt korruptsioonijuhtumite paljastamine õiguskaitseorganites (Kamenik 2003, lk. 22). Eelkõige pöörati selles valdkonnas põhitähelepanu kohtu- ja politseikorruptsioonile, aga samuti pankrotihaldurite korruptiivsele tegevusele. Aktsiisikaupade osas oli kaitsepolitsei üheks tegevussuunaks 2003. aastal jätkuvalt võitlus illegaalse ehk ebaseadusliku kütuseäriga. Samuti oli üheks oluliseks tegevusvaldkonnaks korruptsioonijuhtumite paljastamine riigi maksuhaldurite tegevuses ning Eesti Vabariigi piiri- ja tollipunktides. Samuti tegeleti aktiivselt korruptsiooni paljastamisega ministeeriumites ja nende keskallasutustes (Kamenik 2003, lk. 24-26). Hinnang aastale oleks järgnev: (0.45,0.5,0.5,0.5,0.5,0)0.5 **Kokku 2,95**

2004

Kaitsepolitsei korruptsioonivastase võitluse prioriteedid jäid 2004. aastal varasemate aastatega võrreldes peaaegu muutumatuks. Töö oli endiselt jaotatud kolme suurema põhisuuna vahel: võitlus korruptsiooniga tsiviil- ja haldusasjades ning süüteoasjade kohtueelses menetluses, kohtumenetluses ning kinnipidamisasutustes; võitlus korruptsiooniga maksuhaldurite tegevuses ja piiril; võitlus korruptsiooniga ministeeriumites ja nende keskallasutustes. Uue, neljanda põhisuunana lisandus 2004. aastal rahvusvaheliste organisatsioonide vahendusel või välisriikidest laekuvate rahaliste vahendite kasutamisega seonduva korruptsiooni paljastamine (Kamenik 2004, lk. 27). Kindlasti võib 2004. aasta üheks olulisemaks sündmuseks pidada ka Eesti liitumist EL-iga. Kokkuvõtlikult hindaksin aastaraamatu põhjal korruptsiooniohtu aastal 2004 järgnevalt: (0.4,0.5,0.5,0.5,0,0)0.5 **Kokku 2,4**

2005

2005. aastal võib täheldada paljude samade töösuundade esinemist, mis olid päevakorras eelmisel aastal, kuid lisandunud töösuundadest peaks esile tooma infotehnoloogiaalaste hangetega seonduva korruptsiooni ning ka Tallinna Ülikooli ehitushangetega seonduva korruptsiooni (Kamenik 2005, lk. 29- 31). Kuigi antud

valdkonnad on kindlasti väärt mainimist, ei muuda need siiski väga olulisel määral korruptsiooniohu olemust Eestis. Samas on selgelt näha KAPO aastaraamatus korruptsiooni kohta välja toodud informatsiooni kasvu ning lahendatud kuritegude kohta välja toodu detailsust. Hinnang sellele aastale: (0.36,0.5,0.5,0.5,0.5,0)0.5 **Kokku 2,86**

2006

Transparency International 2006. aasta korruptsiooni tajumise indeksis on Eesti koht alates 2003. aastast järjest paranenud: Eesti asetses 2006. aastal indeksis 6,7 punktiga 163 riigi seas 24.–25. kohal. Seega on olukord muutunud aasta-aastalt stabiilsemaks ja korruptsiooni esinemist tajutakse Eesti ühiskonnas järjest vähem. Üldiselt võib aastaraamatust välja lugeda, et 2006. aasta möödus Kaitsepolitsei jaoks suhteliselt rahulikult. Välja on toodud üksikud näited kõrgete riigiametnike hämaratest äridest, kohtusüsteemis aset leidnud korruptsioonijuhtumist ning pistisejuhtumist Maksu- ja Tolliameti uurimisosakonnas (Kamenik 2006, lk. 30-31). 2006. aasta korruptsiooniohu hinnanguks oleks: (0.33,0.5,0,0.25,0,0)0.25 **Kokku 1,33**

2007

2007. aastal oli lisaks eelpool nimetatud (õiguskaitseorganite korruptsioon ja politseikorruptsioon) KAPO tegevusvaldkondadele lisandunud mitmed sellised kriminaalasjad, mis on seotud just kinnisvara- ja ehitussektoriga ning mis olid ilmselt tingitud “kinnisvarabuumist”. Samuti avaldati selles aastaraamatus muret korruptsiooniga kokku puutuvate ning sellest teada andvate inimeste hulga üle, mis oli viimaste andmete kohaselt vaid 1% (Aastaraamat 2007, lk. 34). Kaitsepolitsei leiab, et just inimesed ise on need, tänu kellele korruptsioon Eestis väheneda saab ning kes oma õiguste eest seisma peavad. Selle aasta hinnanguks annaksin: (0.35,0.5,0.5,0.5,0,0)0.5 **Kokku 2,35**

2008

Esimesena mainitakse korruptsiooni peatüki all vajadust võtta arvesse, et korrumpeerunud ametnik on kahtlemata heaks värbamise sihtmärgiks ebasõbralike välisriikide luureteenistustele. Korruptsioonivastane võitlus on KAPO arvates muutunud viimaste aastatega süsteemsemaks ja efektiivsemaks, mida väljendab ka Kaitsepolitseiameti poolt prokuratuuri saadetud ametialaste kriminaalasjade arv, mis on

aastate arvestuses mõnevõrra vähenenud (Kamenik 2008, lk. 48). Rohkem tähelepanu pöörati tegevusvaldkondadest aastal 2008 korruptsioonile riigieelarveliste vahendite ja riigivara kasutamisel ning korruptsioonile kohalikes omavalitsustes. Kokku võiks korruptsiooni intensiivsusele sel aastal hinnanguks anda: (0.34,0.5,0.5,0.25,0,0)0.25

Kokku 1,84

2009

Aastaraamatu alguses kinnitatakse, et vaatamata Eesti keskmisest madalamale rahvusvahelisele korruptsiooni tajumise tasemele on ametnike korruptsioon endiselt kaitsepolitsei tähelepanu all (Kahar 2009, lk. 32). Ära mainitud tähtsamad tegevusvaldkonnad aastaks 2009 on samad mis eelmiselgi aastal ning olulisi muudatusi Kaitsepolitsei prioriteetides näha ei ole. Hinnang aastale: (0.34,0.5,0.5,0.25,0,0)0.25

Kokku 1,84

2010

Nagu ka varasematel aastatel, kuulusid KAPO huviorbiiti kolm peamist teemat: Korruptsioon mitte- varaliste ülesannete täitmisel riigisektoris, korruptsioon riigieelarveliste vahendite ja riigivara kasutamisel ning korruptsioon kohalikes omavalitsustes. Võrdluses eelmiste aastatega peaks aga välja tooma, et alates juunist 2010 lisandusid kaitsepolitsei uurimisalluvusse kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud kaitsevähvitseride korruptsioonisüüteo. Üldiselt võib korruptsiooni ohtu Eestis 2010. aastal pidada väikseks, Eesti positsioon on Transparency Internationali rahvusvahelise korruptsiooniindeksi järgi püsinud 180 riigi võrdluses suhteliselt muutumatuna – 2010. aastal 26. koht (Kahar 2010, lk. 27-29). Seega hindaksin korruptsiooniohtu järgmiselt: (0.35,0.5,0.5,0.25,0,0)0.25 **Kokku 1,85**

2011

KAPO aastaraamatus on negatiivse poole pealt välja toodud see, et 2011. aastal langesime eelmise aastaga võrreldes korruptsiooni tajumise indeksis kolme koha võrra allapoole. Samas ei ole see muutus väga suur ning üldises pildis on korruptsioonivastane võitlus just viimastel aastatel edukas olnud (Puusepp 2011, lk. 26). KAPO ülesannetes ja töösuundades palju muutunud pole, aastaraamatus on kirjeldatud erinevaid kohtulahendeid ning toodud näiteid sel aastal aset leidnud

korruptsiooniskandaalidest. Selle aasta hinnang oleks järgnev: (0.36,0.5,0.5,0.5,0,0)0.5

Kokku 2,36

2012

Kuna oleme viimastel aastatel langenud veidi allapoole korruptsiooni tajumise edetabelis ning ka Eesti inimesed leiavad, et korruptsioon avalikus sektoris on suureks probleemiks, leiab ka kaitsepolitsei, et korruptsioonikuritegude avastamist tuleb endiselt võtta tõsiselt ning seda efektiivsemaks muuta (Puusepp 2012, lk. 16). 2012. aastal pidas KAPO kõige olulisemateks sündmusteks uue korruptsioonivastase seaduse ja avaliku teenistuse seaduse vastuvõtmist, kohaliku omavalitsuse korruptsiooniriskide käsiraamatu valmimist ning 2013.– 2017. a korruptsioonivastase strateegia väljatöötamise alustamist. Töösuundadest muutusid aktuaalsemaks n-ö onupojapoliitikaga seotud juhtumid ning oma mõjuvõimu ärakasutamine, samuti riigihangete jaotamisega seotud korruptsioonijuhtumid (Puusepp 2012, lk. 17). Eraldi kategooriatena on selles aastaraamatus välja toodud riigi välis- ja majandusjulgeolekut ohustav korruptsioon ning riigi sisejulgeolekut ohustav korruptsioon. Kokkuvõttes annaksin aasta hinnanguks: (0.36,0.5,1,0.5,0.5,0)0.5 **Kokku 2,86**

2013

2013. aastal tõusis Eesti korruptsiooni tajumise indeksis ühe koha võrra ning mitmes valdkonnas on tehtud edusamme (Puusepp 2013, lk. 32). Jõustusid uus avaliku teenistuse seadus ja korruptsioonivastane seadus. Nendega muudeti Riigikohtu praktikast tulenevalt ametiisikute tegevus- ja toimingupiirangute seni kehtinud põhimõtteid (Puusepp 2013, lk. 33). Selles aastaraamatus on palju tähelepanu pööratud eraldi nii riigi sisejulgeolekut ohustavale korruptsioonile kui ka välistele julgeolekuohtudele (peamiselt seotud ebasõbralike riikide värbamiskatsetega), mis korruptsiooniga kaasneda võivad (Puusepp 2013, lk. 34). Hinnanguks aastale 2013: (0.32,1,0.5,0.25,0,5,0)0.25 **Kokku 2,82**

2014

2014. aastal avaldati esmakordselt Euroopa Komisjoni korruptsiooniaruanne. Selle kohaselt on Eesti inimeste kokkupuude korruptsiooniga väike ja korruptsioonitaju keskmine. 2014. aasta Transparency Internationali korruptsioonitajumise indeksis tõusis Eesti 175 riigi seas 26. kohale. Tagasi 2010. aastal saavutatud kõrgeimale

tasemele (Puusepp 2014, lk. 28). Olulisemad tegevusvaldkonnad aastal 2014 muutunud ei ole, endiselt peetakse väga oluliseks korruptsiooni, mis võib osutada sisejulgeoleku ohuks, seda eriti seoses Venemaa ja Ukraina vahelise konfliktiga. Hinnanguks aastale oleks aga: (0.31,0.5,0.5,0.25,0.5,0)0.25 **Kokku 2,31**

2015

Kui kohtusüsteemi ja politsei valdkonnas hinnati korruptsiooni 2015. aastal suhteliselt väikeseks, siis keskmisest suuremaks hinnati seda Eesti seadusandlikus võimuharus. Eesti maine parandamisel rahvusvahelisel ja regionaalsel tasemel võitluses korruptsiooniga on meil endiselt piisavalt arenguruumi (Puusepp 2015, lk. 34). Samas peab märkima, et Transparency International korruptsiooni tajumise indeksis on Eesti saavutanud 70 punktiga ajaloo kõrgeima taseme. Riikide arvestuses ollakse aga 23ndal kohal, mis on samuti ajaloo kõrgeim. Olulisematest kohtulahenditest on aastaraamatus välja toodud vaid 3. Hinnang aastale: (0.3,0.5,0.5,0.25,0,0)0.5 **Kokku 2,05**

Põhiseaduslikule korrale kujutatava ohu intensiivsuse muutus aastatel 1998-2015, ülevaade.

1998

Selles aastaraamatus on toodud välja täpsem põhiseadusliku korra kaitsmise definitsioon ning detailsem teema lahti seletus. Oluliseks võib pidada aga seda, et aastaraamatu kohaselt on Eesti taasiseseisvumisest kuni 1998. aastani süüdi mõistetud ja karistatud vaid ühte inimest, kelle tegevus ohustas Eesti põhiseaduslikku korda (Kamenik 1998, lk 27). Kaitsepolitsei rõhutab aga, et palju tegeletakse ka ennetusega, mille tulemusena ongi süüdi mõistetud arv suhteliselt väike. Kokkuvõttes annaksin aga selle aasta hinnanguks: (0,0,0,0,0,1)0,25 **Kokku 1.25**

1999

Sel aasta oli märgata nii vasak- kui ka paremäärmuslikult meelestatud isikute gruppide teatavat aktiivset tegevus. Lendlehti jagasid Venemaa marurahvuslikud, svastikat kasutavad liikumised ning Skandinaavia riikide skinheadid püüdsid Eestis trükkida oma propagandaväljaandeid ja korraldada vastavasisulisi kinniseid üritusi. Lisaks meenutatakse aastaraamatus ka minevikus toimunut ("Interrinde" miitingud Tallinnas, mässupropagandast lollitatud venekeelse elanikkonna rünnak Toompeale, korduvad katsed korraldada valdavalt venekeelse elanikkonnaga Kirde- Eestis ehk praegusel Ida-

Virumaal referendum jne.), millega püütakse rõhutada põhiseadusliku korra kaitse ning ennetustegevuse olulisust (Aastaraamat 1999, lk. 5-6). Hinnanguks aastale: (0,5,0,5,0,5,0,0,1)0,25 **Kokku 2.75**

2000

Aastaraamatus on taaskord esile toodud ekstremismi, mille voolud tulenevad nii idast kui läänest. Peamisteks tegutsejateks on endiselt Venemaal tegutsevad neonatslikud organisatsioonid (Vene Rahvusliku Ühtsuse juhitud Venemaa Natsionaalbolševistlik Partei). 2000. aasta poliitilise ekstremismi esirinda tõusid aga vaieldamatult limonovlased, kes ründasid Läti ja Eesti saatkondi Moskvast ning hõivasid novembris Riias Püha Peetruse kiriku. Aastal 2000 tuli kaitsepolitsei töötajatel esmakordselt kokku puutuda ka täiesti uuelaadse nähtusega- tabati ja toimetati esmakordselt kohtupinki internetis poliitilist vaenu õhutanud lehekülje koostaja. Tänavapildis paistsid silma ka nii-nimetatud skinheadid, kelle peamine tegutsemisala on Skandinaavia (Kamenik 2000, lk. 11-12). Hinnanguks (1,0,5,0,5,0,5,0,0,5)0,25 **Kokku 3.25**

2001

Sarnaselt varasemate aastatega jätkas Kaitsepolitseiamet ka 2001. aastal Eesti Vabariigi põhiseadusliku korra suhtes negatiivselt meelestatud äärmuslike maailmavaadetega vene marurahvuslikku ja/või natsionaalsotsialismi ideoloogiat pooldavate isikute ning neid ühendavate organisatsioonide jälgimist (Aastaraamat 2001, lk. 12). Aastaraamatus oli varasematest põhjalikumalt kirjeldatud eelpool nimetatud organisatsioone, kahte sellist on mainitud ka eelmises aastaraamatus. 2001. aastal jätkus Kaitsepolitseiameti töö ka Eesti Vabariigis tegutseva skinheadliku liikumise ebaseadusliku tegevuse väljaselgitamiseks ning tõkestamiseks (Aastaraamat 2001, lk. 16). Hinnanguks: (1,0,5,0,5,0,5,0,0,5)0,25 **Kokku 3.25**

2002

Sarnaselt eelnevale aastatel pöörati Kaitsepolitsei töös palju tähelepanu vene ekstremismiga võitlemisele (Natsionaalbolševistlik Partei ehk NBP ja Vene Rahvuslik Ühtsus ehk VRÜ) Seekord oli detailsemalt esitatud ka nende liikumiste tegevustik ning tutvustus. VRÜ tegevus on Eestis aga sisuliselt seiskunud (Kamenik 2002, lk. 10-11). Hinnang aastale: (1,0,0,5,0,0,0,0,5)0 **Kokku 2**

2003

Aastaraamatus on välja toodud Venemaa katsed Eesti vene kogukonna mõjutamiseks, seda peamiselt avalduste kaudu nii otseselt Eesti Vabariigi aadressil aga ka rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu, tehes avaldusi siinse vene kogukonna tagakiusamise teemadel (Kamenik 2003, lk. 12). Samuti rahastatakse erinevaid „kaasmaalaste organisatsioone“ ning Venemaal loodi 2003. aastal isegi Venemaa välisministeeriumis uus kaasmaalaste problemaatikaga tegelev valitsus. Samuti on püütud sekkuda Eesti poliitikasse ja majandusellu, surumaks läbi Venemaa huvidele vastavaid majanduslikke või poliitilisi otsuseid. Samuti üritatakse meelitada vene noori õppima just Venemaale, sidumaks neid Eesti Vabariigi asemel Venemaaga. Taolise aktiivse tegevuse eesmärgiks on mõjutada Eesti Vabariigi integratsioonipoliitikat, takistada venekeelse elanikkonna integreerumist ning luua Venemaale pidev välispoliitiline võimalus süüdistada Eestit integratsioonipoliitika nõrkuses (Kamenik 2003, lk. 13). Aastaraamatus on veel lühidalt mainitud Vene õigeusu kasutamist Eesti halvustamiseks, mis pole aga olnud kuigi edukas. Samuti on räägitud juba varem mainitud äärmusrühmitustest. Hinnang: (1,0.5,0.5,0.5,0.5,0.5)0.5 **Kokku 4**

2004

2004. aastal jätkas Venemaa aastaraamatu kohaselt aktiivselt nn kaasmaalastega seonduvate teemaderingi rakendamist oma välispoliitika vankri ette. Kaasmaalaste huvide kaitsmine seisneb jätkuvalt Eesti venekeelse elanikkonna eesmärgipärasel omakasupüüdlikus mõjutamises ning vastava propagandistliku retoorika kasutamises nii rahvusvahelistes organisatsioonides kui ka kahepoolsetes suhetes (suurte) lääneriikidega. Üldise välispoliitilise tendentsina oli 2004. aastal märgatav otsese konfrontatsiooni vältimine kahepoolsetes suhetes. Pigem püüti survet avaldada NATO, EL-i ja muude rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu. "Kaasmaalaste" teemaatikaga seoses aktiveerusid 2004. aastal oluliselt nii Vene Föderatsiooni välisministeeriumi kui ka Tallinnas asuva suursaatkonna tegevus, kusjuures kasvas nende mõlema venekeelset elanikkonda suunav ehk manipuleeriv roll. Venemaa saatkonna ja välisministeeriumi kaudu juhitakse erinevaid Eestis tegutsevaid liikumisi, kes saavad sealt nii pidevaid suuniseid ja juhiseid oma edasiseks tegevuseks kui ka rahalist toetust ürituste läbiviimiseks. Omalt poolt edastavad kõnealused organisatsioonid saatkonnale pidevat informatsiooni ja aruandeid nii oma tegevuse kui ka Eesti poliitilisel maastikul

toimuva kohta (Kamenik 2004, lk. 14). Samuti püüti Eesti venelasi häälestada Eesti haridusreformi vastu ning Eestile fassismi või ksenofoobia silte külge kleepida (Kamenik 2004, lk. 16). Ekstremistide liikumisest on Eestis säilinud vaid nii- öelda skinheadide seltskond, kelle tegevus pole enam aktiivne (Kamenik 2004, lk. 18). Hinnang: (1,1,0.5,0.5,0.5,0.5)0.5 **Kokku 4.5**

2005

2005. aastal jätkus Venemaa aktiivne kaasmaalaste poliitika, mille raames kasutati enamasti eelmistele aastatele sarnast taktikat. Alates Eesti liitumisest Euroopa Liiduga on uue tendentsina esile kerkinud Venemaa soov kasutada siinseid kaasmaalaste organisatsioone ja vene parteisid Venemaa välispoliitilistes huvides Europarlamendis ning mujal, et nende kaudu mõjutada Eesti sisepoliitilist olukorda. Eestit püütakse pidevalt näidata kui probleemset riiki, Eesti "destruktiivsele käitumisele" viidatakse kõikide kontaktide tasandil nii Vene välisesindustes kui ka rahvusvahelistes organisatsioonides. Suhtlemisel NATO ja ELiga rõhutavad Vene välisministeeriumi ametnikud, et Balti riikide probleemid venekeelse elanikkonnaga diskrediteerivad organisatsioone endid (Kamenik 2005, lk. 11). Ekstreemsetest liikumistest paistsid eriliselt silma taaskord skinheadid (Kamenik 2005, lk. 17). Hinnang aastale: (1,0.5,0.5,0.5,0.5,0.5)0.25 **Kokku 3.75**

2006

Venemaa välispoliitika Eesti suhtes jäi 2006. aastal muutumatuks, samuti püsis muutumatu Venemaa soov kujutada Eestit probleemse, "inimõigusi jalge alla tallava" riigina. Väga negatiivseks kujunenud Venemaa meediavälja mõjust tulenevalt sagenesid 2006. aastal Venemaa erinevate ametkondade, ühiskondlike organisatsioonide, meedia ja noorteühenduste rünnakud Eesti riigi ja selle välisesinduste vastu. 2006. aastal tugevnes ka Eesti-vastane inforünnak, mille üheks peamiseks teemaks oli Eesti seostamine natsismiga (Kamenik 2006, lk. 8-9). Nn. kaasmaalaste poliitika raames võeti 2006. aastal vastu mitmeid programme, millega sisuliselt püütakse luua Eestist muljet kui kahe konfliktse kogukonnaga riigist ning ühtlasi blokeerida integratsiooniprotsesse Eesti ühiskonnas. 2006. aastal tõusis tõsisemalt esile ka punaarmee sõjamõnumendi ehk pronkssõduri probleem (Kamenik 2006, lk. 11). Samuti püüti 2006. aastal taaskord Venemaa ja Eestivastaste rühmituste poolt korraldada vastuaktsioone järgnevatel aastatel jõustuvale haridusreformile (Kamenik 2006, lk. 12). 2006. aastal püüdsid

Venemaa võimuringkonnad kasutada oma ärimehi alternatiivse välispoliitilise kanalina (Kamenik 2006, lk. 13). Hinnang: (1,0,5,0,5,0,5,0,5, 0,5)0.25 **Kokku 3.75**

2007

Põhiseadusliku korra kaitsmise kontekstis läheb 2007. aasta nii Kaitsepolitsei ameti kui kogu riigi ajalukku omavahel tähenduslikult tihedalt seotud märksõnadega “pronkssõdur” ja “massilised tänavakorratused”. Venemaa propagandistliku käitumise jätkumine ning ametnike, organisatsioonide esindajate ja meedia kaudu toimunud mõjutegevus võimendas äärmuslaste tegevust Eestis – tekkisid “pronkssõduri” pooldajad ja vastased ning süvenesid vastuolud ja sagesid konfliktid eri osapoolte vahel. Leidsid aset ulatuslikud tänavarahutused, mille lahendamiseks oli vajalik ka märulipolitsei sekkumine (Aastaraamat 2007, lk. 13). Sündmusi tagantjärele hinnates võib väita, et turvalisuse ja julgeoleku eest vastutavad ametkonnad tegid aprillis 2007 kõik endast sõltuva õiguskorra tagamiseks. Tegemist oli suurima väljakutsega õiguskaitseorganitele pärast Eesti taasiseseisvumist. Loomulikult jätkus ka Venemaa jaoks viimastel aastatel omaseks saanud infosõda Eesti vastu, milles on üha suuremal määral kasutatud ka Venemaa enda meediakanaleid (Aastaraamat 2007, lk. 15). Kaitsepolitsei on täheldanud ka Vene föderatsiooni rahastuse olulist kasvu Eestis tegutsevatele venemeelsetele organisatsioonidele ja liikumistele. Veel täheldatakse erinevate Venemaa äärmuslike noorteorganisatsioonide tegutsemisaktiivsust, mida ilmestavad erinevad noortelaagrid, kuhu on värvatud ka Eestist pärit noori lapsi (Aastaraamat 2007, lk. 18). 2007. aasta näitas ka ilmekalt, kuidas Venemaa kasutab oma impeeriumitaotluslike välispoliitiliste eesmärkide saavutamiseks järjest avalikumalt ja jõulisemalt majanduslikke hoobasid. Lisaks eelnevale, pole kuhugi kadunud ka skinheadide tegevus Eestis (Aastaraamat 2007, lk. 20). Hinnanguks aastale: (1,1,0,5,1,1,1)0.75 **Kokku 6.25**

2008

2008. aastal oli Venemaa tegevus suunatud sellele, et vastanduksid Eestis elavad venelased (laiemalt kõik mitte-eestlased) ja riigivõim. Seega möödus aasta taaskord ulatusliku Venemaa poolse infosõja, laimukampaaniate ning Eesti siseasjadesse sekkumise saatel. Esmakordselt on aastaraamatus mainitud paari konkreetset fondi ja agentuuri, mida rahastatakse Venemaa valitsuse raha eest ning mis on olnud paljude „kaasmaalaste“ õiguste kaitseks peetud ürituste ja liikumiste taga (Fond „Russki Mir“ ja Agentuur Rossotrudnitšestvo) (Kamenik 2008, lk. 25). 2008. aastat iseloomustas vene

äärmuslaste varasemast tunduvalt aktiivsem internetikasutus oma ideede propageerimiseks. Siiski rõhutatakse, et enamik Eesti vene äärmusgruppidest on tegelikult suurel määral virtuaalsed internetiprojektid, millel puuduvad reaalsed toetajad (Kamenik 2008, lk. 27). Veel võis sel aastal täheldada teatavat paremäärmuslaste aktiveerumist Eestis (Kamenik 2008, lk. 30-31). Hinnang: (1,0,5,0,5,0,5,0,5,0,5)0.5

Kokku 4

2009

Kuigi Skandinaavias ja Lääne- Euroopas on paremäärmuslikud rühmitused olnud jätkuvalt aktiivsed, iseloomustas Eesti marurahvuslaste ja paremäärmuslike ringkondade ettevõtmisi 2009. aastal koostöövõimetus ning juhtfiguuride omavahelised konfliktid. Vähene toetus marurahvuslikele ja paremäärmuslikele aktivistidele kinnitab, et nende sisutul ning populistlikul sõnumil puudub Eestis arvestatav kandepind isegi majanduslikult keerulisel ajal. Ohtralt leiavad endiselt kasutamist vene propagandistidele omane retoorika ning kõlavad väljendid nagu „russofoobia“, „fašismi heroiseerimine“, „apartheid“ jne (Kahar 2009, lk. 8-9). Loomulikult pole lõppenud Venemaa niinimetatud kaasmaalaste poliitika. 2009. aastal ei jätnud ülemaailmne majanduskriis mõjutamata ka Venemaa kaasmaalaste poliitikat. Rahanappus tekitas kaasmaalaste poliitikast elatuvate isikute hulgas konkurentsi. Rahanappus mõjutas oluliselt ka mitme kaasmaalaste konverentsi korraldamist (Kahar 2009, lk. 12). Veel on aastaraamatus esmakordselt mainitud Balti riikide olemist energiasaareks Euroopa Liidus, olles ajaloost tulenevatel põhjustel tugevalt ühendatud Venemaa elektri- ja gaasivõrkudega. Sellest tulenevalt on aga Eesti riik haavatav Venemaa mõjutustele (Kahar 2009, lk. 15). Hinnanguks: (0,5,0,5,0,5,0,5,0,5,0,5)0.25 **Kokku 3.25**

2010

Põhiseadusliku korra ohud püsisid 2010. aastal sarnastena eelneva aastaga. Kuigi riigi julgeolekule tõsiselt ohtu kujutavat äärmuslust Eestis ei ole, jätkab kaitsepolitsei tööd selle tekke ärahoidmiseks. Endiselt teeb muret Venemaa kaasmaalaspoliitika ja Eesti-vastane mõjutustegevus (Kahar 2010, lk. 7). Venemaa kaasmaalaspoliitika Eesti suunal jäi oma eesmärkidelt ja sisult endiseks - muuta välismaal elavad rahvus- ja mõttekaaslased kontrollitud teabevälja abil ühtseks manipuleeritavaks massiks ja Venemaa välispoliitika instrumendiks (Kahar 2010, lk. 8). Ka kasutatud taktikad jäid suures osas samaks, tunda andis ainult viimastel aastatel üha enam süvenev rahastuse

probleem, mis Venemaa „kaasmaalaste“ poliitikat pidurdada on suutnud. Hinnang: (0.5,0.5,0.5,0.5,0.5,0.5)0.25 **Kokku 2.75**

2011

Kaitsepolitsei väitel tõsiseid otseseid ohte põhiseaduslikule korrale sel aastal ei olnud. Veidi pikemalt on räägitud selles aastaraamatus äärmuslastest, seda eriti Norras 2011. aastal aset leidnud massimõrva valguses (Puusepp 2011, lk. 7). Venemaa jätkuva „kaasmaalaste“ poliitika raames võib oluliseks lugeda Venemaa Föderatsiooni presidendi 25.05.2011. a seadlusele loodi riiklik välismaal elavate Venemaa kaasmaalaste õiguste kaitse- ja toetusfond (Puusepp 2011, lk. 9). Samuti pöörati palju tähelepanu 2007. aastal alguse saanud haridusreformile, millega kaasneb venekeelsete koolide üleminek eesti õppekeelele gümnaasiumiastmes. Selle vastu protestimiseks üritati 2011. aastal korraldada mitmeid demonstratsioone, kuid ükski neist polnud kuigi edukas ning ei suutnud kaasata laiemat toetust. Venemaa poolse propaganda sisu jääb eelmiste aastatega võrreldes samaks: endiselt on Balti riikide vastu suunatud Venemaa retoorikas olulisel kohal süüdistused neonatsismis ja ksenofoobias ning ka Teise maailmasõja ajaloo ümberkirjutamine (Puusepp 2011, lk. 10-11). Veel on aastaraamatus räägitud sellest, et Venemaa kasutab oma informatsioonilises mõjutustegevuses aktiivselt riigivõimu poolt juhitavaid valitsusväliseid ühendusi (GONGO-d) ning ka meediat (telekanal RT), kus viimasel aastal on Eestit puudutavad teemakäsitlused jäänud valdavalt endiseks. Põhilisteks propagandateemadeks on süüdistused natsismi soosimises, venekeelse elanikkonna diskrimineerimine ja läbikukkunud või mõttetu väikeriigi kuvandi loomine (Puusepp 2011, lk. 14-15). Aasta hinnang: (0.5,0.5,0.5,0.5,0.5,0.5)0.5 **Kokku 3.5**

2012

2012. aastale tagasi vaadates saab kokkuvõtvalt öelda, et Eesti Vabariigi põhiseaduslikule korrale otsest ohtu ei olnud, kuid kaudseid ohte siiski esines. Samuti kinnitas 2012. aasta taas, et Eestis pole äärmuslikud ideoloogiad levinud (Puusepp 2012, lk. 4). 2012. aastal alustas tegevust Välismaal Elavate Venemaa Föderatsiooni Kaasmaalaste Õiguskaitse- ja Toetusfond, mille peamiseks tegevuspiirkonnaks on kuulutatud Venemaa „lähivälismaa“ (Puusepp 2012, lk. 6). Üldiselt aga möödus 2012. aasta Venemaa kaasmaalaste poliitika sarnaselt eelmiste aastatega. Meedia maastikul tegelesid Eesti vastase propaganda tootmisega rohkem telekanal Rossiya, meediakanal

Russia Today ning portaaliid regnum.ru ja newspb.ru (Puusepp 2012, lk. 9). Hinnang aastale: (0.5,0.5,0,0.5,0.5,0.5)0.25 **Kokku 2.75**

2013

2013. aastal on tõusnud riigiväliste tegurite, täpsemalt Venemaa mitmesuguste agressiivsete tegevuste oht, millele see aastaraamat ka rohkem keskendub (Puusepp 2013, lk. 4). Kaasmaalaste poliitika edasiarendusea on hakatud otsima Venemaa ja kohalikke ärimehi, kes oleks valmis rahastama Venemaa kaasmaalaspoliitikat edendavaid organisatsioone või tegevusi Eestis. Nii ei sõltutaks enam vaid Venemaa rahastusest vaid ollakse teatud määral iseseisev. On hakatud kavandama ka välismaal asuva venekeelse meedia toetamise fondi loomist (Puusepp 2013, lk. 6). Selles aastaraamatus on rohkem räägitud veel erinevatest klubidest, mis nii Eestis kui ka teistes Ida- Euroopa riikides Venemaa propagandat levitavad, üheks tuntuimaks selliseks klubiks on Impressum (Puusepp 2013, lk. 8). Loomulikult ei jää kasutamata muud propaganda levitamise meetodit, nagu näiteks noortelaagrid, ajaloo-propaganda, Eestit halvustavad filmid ja artiklid ning muu taoline. Hinnanguks aastale: (1,0.5,0,0.5,0.5,0.5)0.5 **Kokku 3,5**

2014

2014. aastale tagasi vaadates näeme, et koos Ukraina ründamisega muutus Venemaa mõjutustegevus uinutavast varjamatult ähvardavaks kogu läänemaaailma suhtes. Eesti parem- ja vasakäärmuslaste aktiivsus on viimastel aastatel kahanenud ning 2014. aastale tagasi vaadates pole endiselt alust rääkida riigi julgeolekut ohustavast äärmuslusest. Venemaa mõjutustegevuse Eestivastased sõnumid pole viimase aasta jooksul põhijoontes muutunud. Ikka ja jälle levitatakse Kremli mahitusel süüdistusi venekeelse elanikkonna diskrimineerimises, natsismi soosimises, püütakse tekitada läbikukkunud ja perspektiivitu riigi kuvandit ning õõnestada Euroopa Liidu ja NATO ühtsust (Puusepp 2014, lk. 6). Hoolimata Venemaa aastatepikkusest mõjutustegevusest Eestis ning räigetest valedest Venemaa riiklikult kontrollitavas meedias, suudab valdav enamik meie venekeelsest elanikkonnast siiski hästi eristada vaenulikku propagandat Eesti tegelikust olustikust (Puusepp 2014, lk. 7). Kindlasti võib oluliseks pidada ka Balti riikides käivitatud meediaprojekti, milles ühtse kaubamärgi Baltnews all alustasid tegevust venekeelsed portaaliid baltnews.ee, baltnews.lt ja baltnews.lv. Sellise projekti eesmärgiks on loomulikult Venemaa propaganda lihtsam edastus Balti riikide elanikele

(Puusepp 2014, lk. 8). Kuigi otseselt 2014. aastal Eesti põhiseaduslikule korrale miski väga tõsist ohtu ei kujutanud, võib üsna kindlalt väita, et Ukraina- Venemaa konflikti valguses saab väita, et Venemaa kujutab Eesti Vabariigile kindlasti suuremat ohtu, kui seda on varem arvatud. Hinnanguks aastale: (0.5,1,1,0.5,1,0.5)0.75 **Kokku 5.25**

2015

2015. aastal on endiselt Venemaa mõjutustegevuse sõnumite hulgas olulisel kohal määratlemata kodakondsusega isikute suur osakaal Eesti ühiskonnas ja venekeelsete gümnaasiumite eestikeelsele õppele üleminek. Olulise muutusena lisandus rändekriisi kasutamine pingete õhutamiseks, seda nii Eestis kui ka Euroopa Liidus tervikuna (Puusepp 2015, lk. 4). Kaitsepolitsei kogutud teave viitab selgelt, et Venemaa eriteenistused püüavad järjekindlalt leida või luua võimalusi Eesti ühiskonna pingestamiseks ning meie riigi sisemiste protsesside ja välispoliitiliste otsuste mõjutamiseks Eestile kahjulikus suunas. Riigi põhiseaduslikku korda ohustav äärmuslus on Eestis endiselt vähese toetajaskonnaga. 2015. aastal tekitas KAPO-le muret ka pagulaskriisist põhjustatud ärevus, hirm ning inimeste kohati irratsionaalne käitumine (võõrviha ilmingud ühiskonnas, EL-i vastatuse kasv, põgenike vastu suunatud koosolekud ja sotsiaalmeedia grupid), mis võib põhjustada avatumat suhtumist Venemaa vaenulikule propagandale (Puusepp 2015, lk. 5). Endiselt rahastab Venemaa Eestis tegutsevaid ühendusi ja üksikisikuid, kes esitavad ja toetavad sõnumit vene diasporaa inimõiguste rikkumisest ning õigustavad Venemaa seesuguseid väiteid. Kreml on venekeelsete inimeste toetamise asemel otsustanud õhutada segregatsiooni ning püüab õõnestada lõimumist (Puusepp 2015, lk. 7). Ka sel aastal pööras Venemaa palju tähelepanu meediapropagandale, endiselt üritatakse Eesti venelastele jätta väga negatiivset pilti Eestist. Samuti on meediapropagandas sel aastal kasutatud ära Eestis toimuvaid pagulaste vastaseid miitinguid, mis peaksid kujutama Eestit kui võõrrahvuste vaenulikkude ning sallimatut riiki (Puusepp 2015, lk. 10). Venemaa mõjutustegevuse meediaprojektide tulemuslikkus on siiski väike, kuna nähtav ja kogetav reaalsus erineb eluliselt ja oluliselt Kremli meediamanipulatsioonides serveeritavast (Puusepp 2015, lk. 9). Hinnang aastale: (1,0.5,0.5,0.5,0.5,0.5)0.5 **Kokku 4**

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Kaupo Mäe _____,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
_____ Eesti julgeolekupoliitiline positsioon Barry Buzani riikliku ebakindluse teooria
raamistikus _____
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Rein Toomla _____,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 16.05.2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

.....Kaupo Mäe.....
/töö autori nimi/